Startdocument
Natuurgebied Zuilen

Startdocument voor de ontwikkeling van Natuurgebied Zuilen

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

45
45

Inhoudsopgave

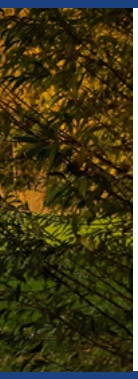

A

Inleiding 6
1. Introductie 7
2. Doelstellingen 16
3. Participatie 17

B

Toekomstbeeld en aanpak 20
1. Huidige situatie 21
2. Ontwikkelingen 27
3. Toekomstbeeld 29
4. Gemaakte keuzes 56

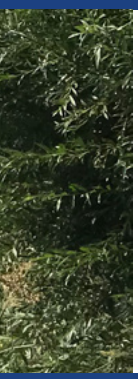

C

Projectbeheersing 60
1. Uitvoeringsstrategie 61
2. Financiën 63
3. Risico's 66
4. Voortgang en verantwoording 68

D

Bijlagen 70
Bijlage 1: participatierapportage 71

Voorwoord

Toen ik in juni 2022 als nieuwe Wethouder Groen startte, was het gebied rond Slot Zuylen mij al goed bekend. Ik kom er graag, zeker in coronatijd liep ik daar als omwonende ook regelmatig een rondje. Ik werd als wethouder verantwoordelijk voor de vergroeningsopdracht die er ligt voor dit gebied. Een natuurgebied aan de rand van de stad. Maar de natuur staat al een hele tijd ontzettend onder druk. Verschillende soorten planten en dieren die we eerder als vanzelfsprekend zagen in en rond de stad, verdwijnen nu in rap tempo. Niet voor niets hebben we als stad de biodiversiteitscrisis uitgeroepen.

In de Ruimtelijke Strategie Utrecht (RSU) is afgesproken dat Utrecht in balans wil groeien. Als er meer woningen bij komen, moet natuur zoveel mogelijk in verhouding meegroeien. Zo blijven Utrechters voldoende toegang houden tot natuur in de buurt. En blijft er in en om de stad ruimte om biodiversiteit te behouden en te vergroten. In het coalitieakkoord is afgesproken dat Natuurgebied Zuilen een belangrijke natuurlijke omgeving moet zijn. Ook de provincie heeft de ambitie aangegeven het gebied in het kader van Natuur Netwerk Nederland verder te willen versterken. Tegelijkertijd merkte ik veel weerstand uit de buurt, met name vanuit direct aanwonenden uit Zuilen. Na de publicatie van het conceptplan in het najaar van 2022 regende het zienswijzen, omwonenden voelden zich onvoldoende meegenomen in de plannen en wilden hun stem laten horen. Wat was de gemeente allemaal van plan met ‘hun’ groene omgeving? Waarom inzetten op natuur en biodiversiteit, het is toch al groen genoeg? Gaat die fijne rustige omgeving veranderen in een drukke hotspot? Vanuit de gemeente hadden we in de conceptvisie juist geprobeerd een stem te geven aan wie zich nu niet kan laten horen: de natuur. En de Utrechter van de toekomst voor wie behoud van natuur en biodiversiteit belangrijk is om in een groene leefbare stad te wonen. De conceptvisie van de gemeente en de geluiden vanuit de buurt kwamen nu onvoldoende samen. Na een interne puzzel kwamen we uit op een ‘harde reset’: een pas op de plaats om meer ruimte te maken voor de stem van omwonenden.

Wat volgde was een intensief en uitgebreid participatietraject. Er werd een werkgroep gevormd waarbij omwonenden vanuit verschillende buurten uit zowel Zuilen als Overvecht een plek kregen. In een aantal bijeenkomsten besprak de werkgroep de kansen, mogelijkheden én beperkingen die er lagen op het gebied van natuur, cultuurhistorie, recreatie en natuurinclusieve landbouw. Samen met ambtenaren heeft de werkgroep enorme inspanningen geleverd om te komen tot een aantal mooie oplossingen waar de meerderheid zich in kon vinden. Zo staat voorop dat natuur en biodiversiteit écht meer ruimte moeten krijgen in het gebied. Het gebied moet daarnaast de rust blijven uitstralen, maar wel breder toegankelijk

worden voor meer Utrechters, zoals Overvechters. Een plek voor de boer is voor zowel gemeente als omwonenden van groot belang om het karakter van het gebied te behouden. Natuurgebied Zuilen moet een plek worden waar natuur, cultuurhistorie en natuurinclusieve landbouw hand in hand gaan. Waar het rustige karakter voorop staat en we ook aan de groei van de stad en de toenemende vraag om groen tegemoet kunnen komen.

Ik ben er ontzettend trots op dat we samen zo'n traject hebben kunnen doorlopen. Ik ben me ervan bewust dat we om een enorme inspanning hebben gevraagd en heb op verschillende momenten gezien dat die inspanning met veel bevlogenheid werd geleverd. Natuurlijk is participatie niet hetzelfde als één op één overnemen van de wensen van alle individuele inwoners, maar het staat wel voor met respect luisteren naar elkaar en elkaars zorgen en wensen. Samen kijken wat er wél kan. Met het startdocument dat nu voorligt denk ik echt dat we daarin een enorme stap hebben gezet. Ik wil omwonenden daarvoor enorm bedanken. Niet alleen de werkgroepleden, maar ook alle andere Utrechters die waardevolle input hebben geleverd en nuttige vragen hebben gesteld. Dankzij hen ligt er nu een plan waarin we meer keuzes hebben gemaakt die aansluiten bij de stem van de omgeving.

Linda Voortman
Wethouder Groen

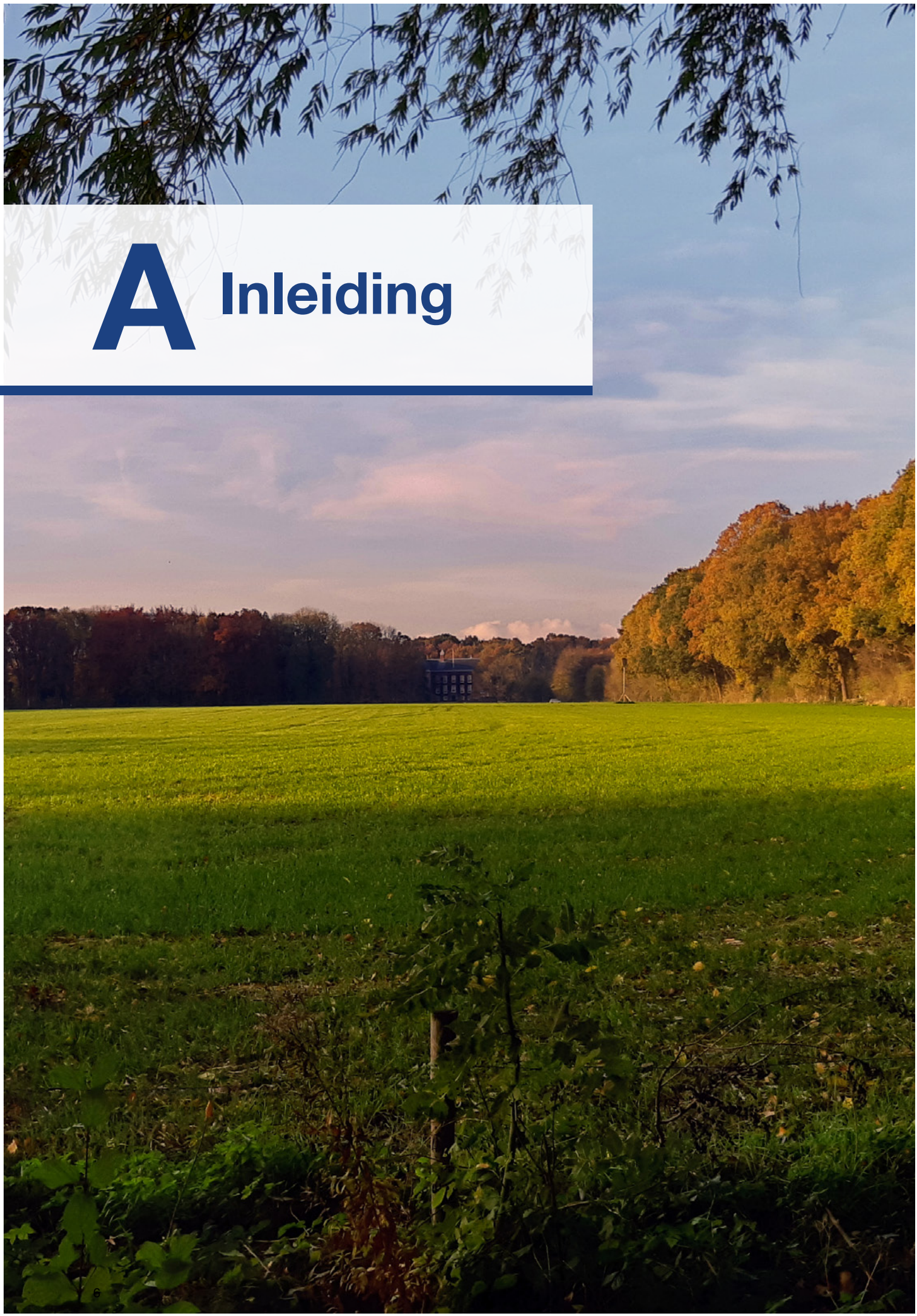

A Inleiding

1. Introductie

Leeswijzer

Deel A (inleiding) van dit startdocument bestaat uit een introductie inclusief samenvatting, uitleg over de doelstellingen van het project en hoe dit startdocument samen met de omgeving van Natuurgebied Zuilen tot stand is gekomen.

Vervolgens wordt in Deel B (toekomstbeeld en aanpak) het toekomstbeeld van het gebied geschetst. Eerst worden de huidige situatie, de huidige waarden van het gebied en relevante ontwikkelingen beschreven. Daarna volgt het toekomstbeeld en worden de doelstellingen en de maatregelen die we nemen om de 6 doelstellingen in dit project te realiseren. Niet alle stedelijke ambities kunnen een plek krijgen in het gebied. In het project zijn daarom keuzes gemaakt: tot slot van dit hoofdstuk leggen uit welke keuzes dit zijn en ook waar we niet voor kiezen.

Deel C (beheersing) gaat in op de uitvoeringsstrategie, financiën, risico's en verantwoording van het project na vaststelling van dit startdocument.

Deel D tenslotte verwijst naar de participatierapportage (in een aparte bijlage). In deze rapportage gaan we uitgebreider in op het participatieproces waarin we samen met de omgeving de contouren van dit startdocument hebben uitgewerkt.

> "Het geheim van verandering is om al je energie te richten, niet op het bevechten van het oude, maar op het bouwen van het nieuwe."
>
> Frederik Hengeveld (coördinator Netwerk & Regio bij Wij.land)

Samenvatting

Langs de Vecht, tussen Fort aan de Klop en Slot Zuylen, ligt Natuurgebied Zuilen, een goed bewaard gebleven stuk van het oorspronkelijke cultuurhistorische rivierlandschap. Hier vind je rust en ruimte, ver weg van de stadse drukte. Het gebied heeft een rijk verleden en is geliefd bij bezoekers en omwonenden. Mensen wandelen er graag en genieten van de natuurlijke schoonheid, de dieren en de stilte.

Maar Natuurgebied Zuilen bestaat nu vooral uit weilanden. Hoewel er dieren (kievit, ooievaar) te vinden zijn, is de waarde voor de natuur beperkt. Daarnaast is er met de groei van Utrecht behoefte aan meer groene en aangename plekken in de stad. Natuurgebied Zuilen speelt een rol bij het bevorderen van gezond stedelijk leven en het vergroten van de biodiversiteit. Met de huidige staat van de weilanden gaan we die ambities echter niet behalen: daarom zijn veranderingen in het gebied noodzakelijk.

Fort aan de Klop

In de omgevingsvisie van Utrecht (de Ruimtelijke Strategie Utrecht of RSU 2040) is het principe van gezonde groei voor Utrecht geformuleerd. In dat kader is de ambitie vastgelegd om 440 hectare groen in de stad toe te voegen. Utrecht investeert daarom in het groen. Zowel kwalitatief als kwantitatief. In Natuurgebied Zuilen gaat een deel van deze opgave gerealiseerd worden. Daarvoor is in de RSU de ambitie opgenomen om Natuurgebied Zuilen te ontwikkelen tot een toegankelijk landschap met meer ruimte voor groen (natuur), sport en recreatie. De eerste stap in de realisatie van deze ambitie is een startdocument waarin de

richting voor deze ontwikkeling wordt vastgelegd. We hebben in dit startdocument deze ambitie uitgewerkt in 6 doelstellingen voor de toekomst van het gebied:

1. In Natuurgebied Zuilen is het erfgoed beter zichtbaar en beleefbaar
2. In Natuurgebied Zuilen heeft de natuur veel meer ruimte
3. In Natuurgebied Zuilen is landbouw nog steeds aanwezig en natuurinclusief
4. Natuurgebied Zuilen heeft meer mogelijkheden om te wandelen, te sporten en te spelen
5. Natuurgebied Zuilen kent een uitgekiende zonering: wandelen en rust in het gebied, verblijven aan de rand van het gebied
6. Natuurgebied Zuilen is beter toegankelijk, beter bereikbaar en beter vindbaar

Natuurgebied Zuilen heeft een grote potentie om de natuur een boost te geven én mensen dichter bij de natuur te brengen. Deze potentie gaan we benutten, met behoud van het goede: de waarden die het gebied nu al geliefd maken. Natuurgebied Zuilen blijft een oeroud karakteristiek landschap, waar natuur en erfgoed floreren en beleefd kunnen worden, waar landbouw als eeuwenoude traditie op duurzame wijze voortbestaat, en waar bezoekers komen om te genieten van de rust, de natuur en het cultuurlandschap.

Er komt meer aandacht voor de cultuurhistorie in het gebied: erfgoed wordt hersteld en beleefbaar gemaakt. We versterken de natuur en geven deze veel meer ruimte: er komt verschillend groen, zoals gras, kruiden, struiken, bloemen, planten en bomen. De diversiteit in het palet aan biotopen neemt enorm toe. Dit gaat in een deel van het gebied samen met natuurinclusieve landbouw: met minder mest, een gezonde bodem en meer biodiversiteit.

Kievit en Kievitnest in Natuurgebied Zuilen

Bewegwijzering naar het Fort en Slot

Er komen meer mogelijkheden voor passende recreatie: we geven meer ruimte aan Utrechters om te wandelen, van de natuur te genieten en de cultuurhistorie te ervaren. Ook maken we sporten in de natuur en spelen in het gebied beter mogelijk. Dit alles met behoud van rust en stilte in het gebied en ruimte voor meer reuring aan de rand van het gebied: wandelen in het gebied, verblijven aan de randen.

We vergroten de toegankelijkheid door het uitbreiden van het voetpaden-netwerk. We verbeteren de entrees van het gebied door de inrichting van entreezones met kleinschalig verblijf, informatievoorzieningen en fietsparkeerplekken. We maken het Natuurgebied Zuilen beter bereikbaar door de verbinding met de omliggende wijken te verbeteren, en beter vindbaar door de naamsbekendheid te vergroten.

Omdat wij graag willen dat de veranderingen goed aansluiten bij de wensen van de huidige en toekomstige gebruikers, hebben we een werkgroep samengesteld met bewoners en gebruikers vanuit verschillende belangen. Samen met deze werkgroep hebben we nagedacht over wat het voor gebied moet worden en de contouren van dit startdocument uitgewerkt.

> “Misschien is een informatiebord wel fijn, want je loopt er zo voorbij.”
>
> Buurtonderzoek Social Collective

Luchtfoto Natuurgebied Zuilen

Aanleiding

De natuur zit in een wereldwijde crisis. Door klimaatverandering en andere oorzaken neemt de biodiversiteit af en verdwijnt steeds meer natuur. Utrecht wil een groene en natuurinclusieve stad zijn. Een stad waarin biodiversiteit wordt behouden en beschermd.

Tegelijkertijd is Utrecht populair. Een gewilde plek om te wonen, te werken, te studeren en te bezoeken. In 2040 verwelkomen we naar verwachting de 450.000ste bewoner in onze stad. Utrecht vangt deze groei op door in te zetten op ‘gezonde groei’: de stad maakt en voert beleid en projecten uit die ervoor zorgen dat Utrecht ook met 450.000 inwoners gezond en leefbaar blijft. Eén van de belangrijkste voorwaarden voor gezonde groei is de aanwezigheid van voldoende bereikbare openbare groene gebieden. Waar de natuur floreert en Utrechters ontspannen en recreëren.

Principes Gezond Stedelijk Leven voor Iedereen

De zogenaamde ‘groene scheggen’ – groene verbindingen tussen de stad en het omliggende buitengebied - spelen een belangrijke rol in de groene ambitie van Utrecht. De ‘Vechtscheg’ is één van deze groene scheggen. Hier liggen kansen voor de ontwikkeling van meer natuur, het vergroten van de biodiversiteit en ruimte voor Utrechters om van de natuur, het landschap en de cultuurhistorie te genieten. Daar willen we samen met bewoners vorm aan geven.

Natuurgebied Zuilen is een belangrijk onderdeel van de ‘Vechtscheg’. Het gebied vormt een schakel tussen de stad en het landschap aan de noordzijde van Utrecht. De Utrechters die het gebied nu al weten te vinden waarderen het landschap, de aanwezige dieren en de cultuurhistorie die het gebied ademt. Toch weten weinig Utrechters (uit met name Overvecht) het gebied te vinden; het is op dit moment nog een verborgen parel. Dat willen we veranderen.

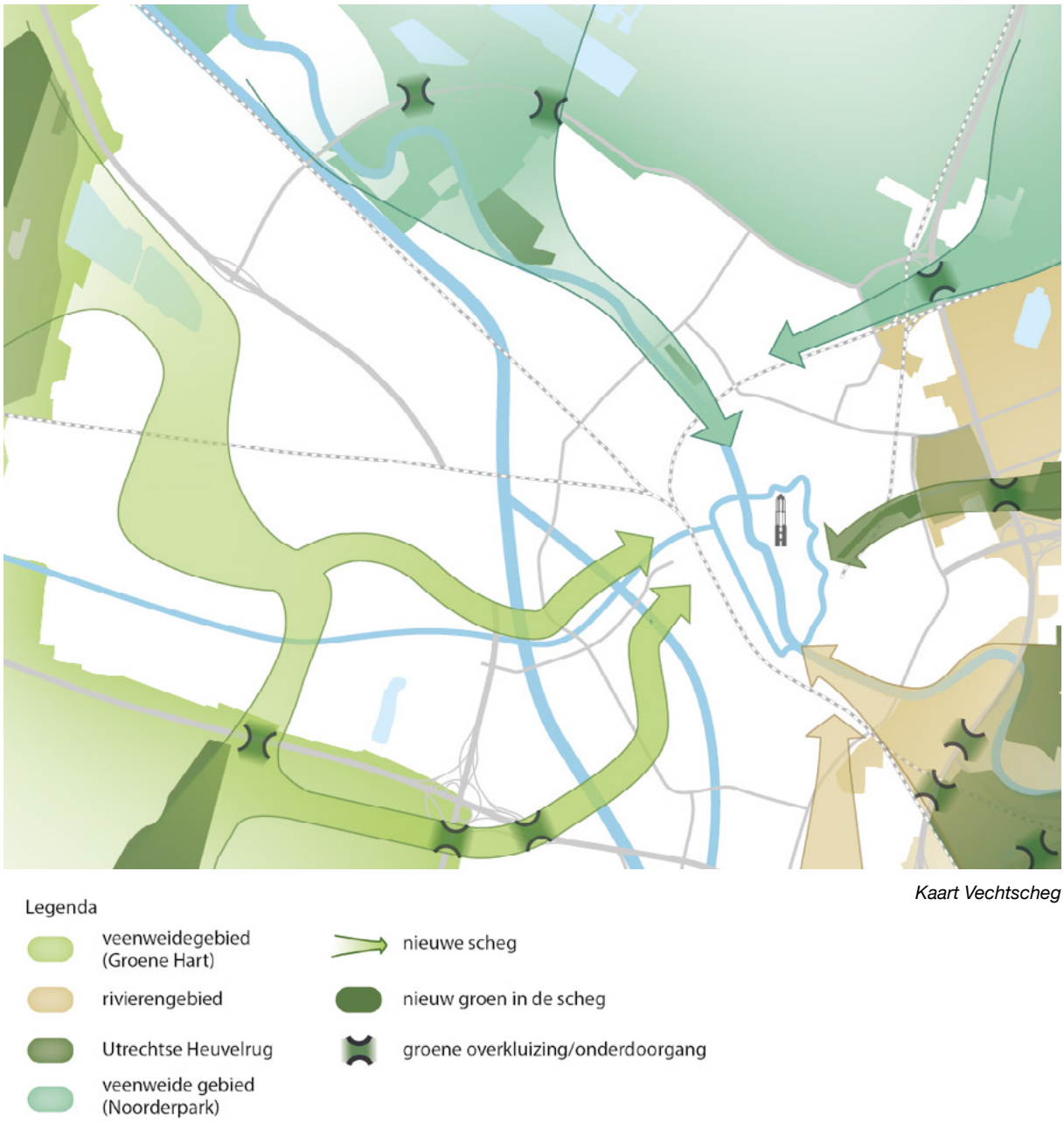

Kaart Vechtscheg

> ‘De naamsbekendheid van het gebied in Overvecht vergroten (marketing). We moeten niet alleen de infrastructuur verbeteren.’
>
> Mohamed Elkarouni (Wijkambassadeur Overvecht)

Natuurgebied Zuilen voelt voor bezoekers nu soms wat verborgen. Bovendien zijn er weinig voorzieningen zoals fietsparkeerplaatsen of informatieborden te vinden. Ook de natuur-waarden in het gebied kunnen beter: het gebied bestaat op dit moment voor het grootste deel uit eenvormig grasland dat als landbouwgrond wordt gebruikt. Dit was mede het gevolg van

beleid van de gemeente zelf: als eigenaar en verpachter van de landbouwgrond is niet eerder gestuurd op het verbeteren van de natuurwaarden. Daar willen we nu verandering in brengen.

Wij willen van deze verborgen parel een schitterende parel maken. Door meer verschillende soorten bomen, bloemen, planten, insecten en andere dieren de ruimte te geven. Door de landbouw natuurinclusief te maken. Meer diversiteit aan biotopen profiteert de natuur enorm van. Insecten, reptielen, kleine zoogdieren, de gehele voedselpiramide. Maar ook door meer ruimte te maken voor bezoekers om te wandelen, van de natuur te genieten, te sporten en de cultuurhistorie te ervaren.

Dit doen we met oog voor wat Natuurgebied Zuilen nú al een plek maakt waar Utrechters graag komen: we kiezen voor een nieuwe balans tussen landbouw, natuur, cultuurhistorie, wandelen en rust.

Plangebied Natuurgebied Zuilen

Context

In de omgevingsvisie van Utrecht (de Ruimtelijke Strategie Utrecht of RSU 2040) is het principe van gezonde groei voor Utrecht geformuleerd. In dat kader is de ambitie vastgelegd om 440 hectare groen in de stad toe te voegen. Groen is van groot belang voor de biodiversiteit; planten, bomen, dieren en insecten hebben leefruimte nodig in de stad. Daarnaast is voldoende biodivers groen in de stad van cruciaal belang voor de gezondheid van onze inwoners. Groen nabij woningen zorgt voor verkoeling, wateropvang en schone lucht. Zowel voor de mens als voor de natuur verbinden de groene scheggen de stad met het landschap dichtbij huis.

Utrecht 10 minuten-stad

In Natuurgebied Zuilen gaat een deel van deze opgave gerealiseerd worden. Daarvoor is in de RSU opgenomen om Natuurgebied Zuilen te ontwikkelen tot een toegankelijk landschap met een programma voor groen (natuur), sport en recreatie. De eerste stap in de realisatie van deze ambitie is een startdocument waarin de richting voor deze ontwikkeling wordt vastgelegd. In de RSU is meervoudig ruimtegebruik als één van de leidende principes voor de ruimtelijke ontwikkeling van de stad geformuleerd. Daarom zijn vanuit verschillend thematisch beleid uit de omgevingsvisie ambities voor de ontwikkeling van het Natuurgebied Zuilen geformuleerd, om te zorgen dat de ontwikkelingen in het gebied bijdragen verschillende Utrechtse ambities. Dit zijn:

- Versterken van de waarden van het cultuurlandschap
- De natuurwaarden en biodiversiteit naar een hoger niveau
- Mogelijkheden voor natuurinclusieve landbouw
- Een uitnodigende plek voor recreatie
- Ruimte voor evenementen die qua aard en omvang passen bij het gebied.
- Het gebied logisch verbinden met de omgeving

In het coalitieakkoord Utrecht 2022 - 2026 ‘Investeren in Utrecht: kiezen voor gelijke kansen, betaalbaar wonen en klimaat’ is de ambitie om Natuurgebied Zuilen als een van de groengebieden van de stad te ontwikkelen geprioriteerd en zijn hier middelen voor gereserveerd.

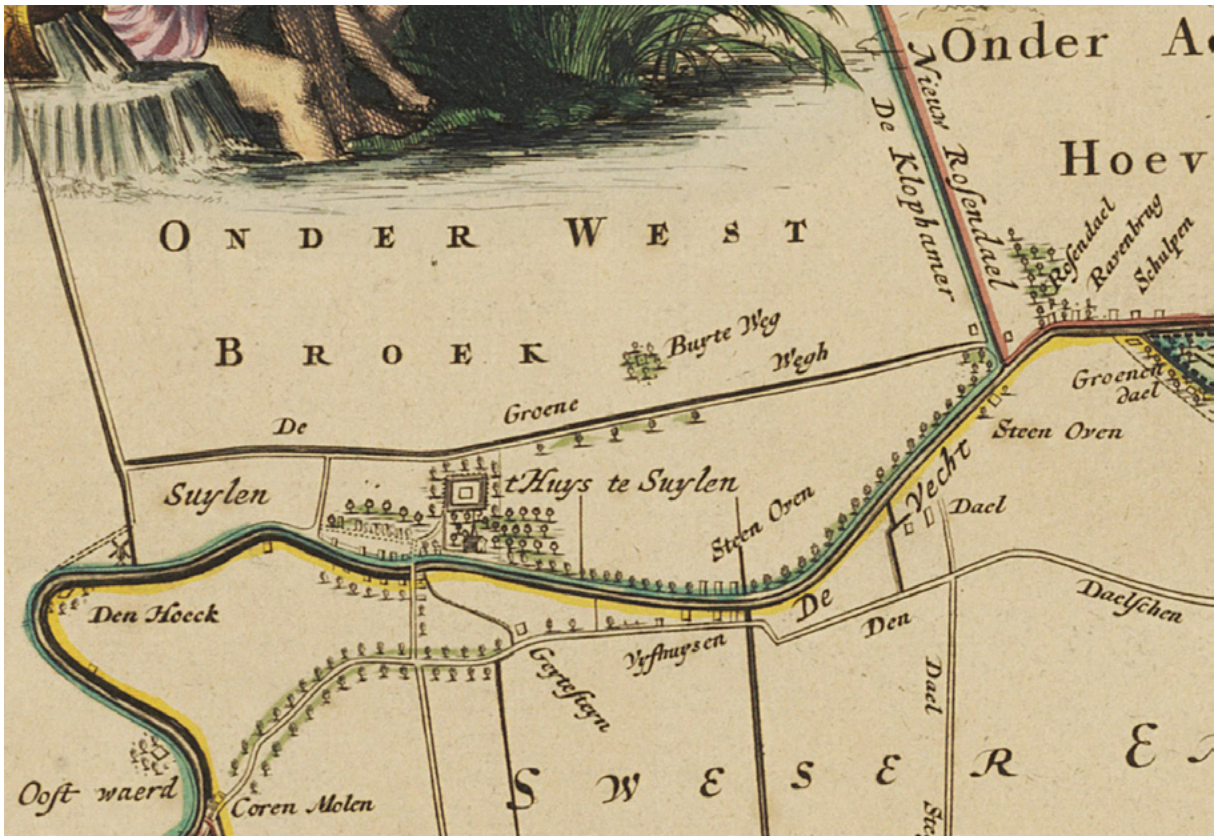

Kaart uit 1696 van de Stadsvrijheid van Utrecht. Uitgegeven door Cornelis Specht

> "Er hoeft niks te veranderen, maar een bankie om af en toe even te zitten voor een sigaretje of misschien een kraampie om een koud drankje te halen, dat zou een leuk extraatje zijn."
>
> Buurtonderzoek Social Collective

2. Doelstellingen

We hebben in dit startdocument de ambitie uit de RSU om het gebied te ontwikkelen tot een toegankelijk landschap met een programma voor groen (natuur), sport en recreatie uitgewerkt in 6 concrete en meetbare doelstellingen voor de toekomst van het gebied:

1. In Natuurgebied Zuilen is het erfgoed beter zichtbaar en beleefbaar
2. In Natuurgebied Zuilen heeft de natuur veel meer ruimte
3. In Natuurgebied Zuilen is landbouw nog steeds aanwezig en natuurinclusief
4. Natuurgebied Zuilen heeft meer mogelijkheden om te wandelen, te sporten en te spelen
5. Natuurgebied Zuilen kent een uitgekiende zonering: wandelen en rust in het gebied, verblijven aan de rand van het gebied
6. Natuurgebied Zuilen is beter toegankelijk, beter bereikbaar en beter vindbaar

Natuurgebied Zuilen heeft een grote potentie om de natuur een impuls te geven én mensen in contact te laten komen met de natuur. Deze potentie gaan we benutten, met behoud van het goede: de waarden die het gebied nu al geliefd maken. Natuurgebied Zuilen blijft een oeroud karakteristiek landschap, waar natuur en erfgoed floreren en beleefd kunnen worden, waar landbouw als eeuwenoude traditie op duurzame wijze voortbestaat, en waar bezoekers komen om te genieten van de rust, de natuur en het cultuurlandschap.

Slot Zuylen

> “Er hoeft niks te veranderen, maar een bankie om af en toe even te zitten voor een sigaretje of misschien een kraampie om een koud drankje te halen, dat zou een leuk extraatje zijn.”
>
> Buurtonderzoek Social Collective

3. Participatie

Eerste versie van visie

Zoals in de inleiding genoemd is de ontwikkelambitie voor Natuurgebied Zuilen in de Ruimtelijke Strategie Utrecht (RSU 2040) geformuleerd en in het coalitieakkoord van het college 2022 - 2026 geprioriteerd. Daarom is in 2022 begonnen aan een concept visie. Met meerdere belanghebbenden in en rond het gebied zijn gesprekken gevoerd en er is een brede bewonersbijeenkomst georganiseerd. In september 2022 is de conceptvisie ter inspraak gelegd. Op dit concept ontving de gemeente bijna 300 reacties. Er zaten positieve reacties bij, maar er was ook veel kritiek op het plan. Het plan zou te veel ambities in het gebied willen realiseren: bewoners maakten zich zorgen over een veelvoud aan functies die in het gebied een plek moesten krijgen. Ook waren bewoners bang dat hiermee de bestaande waarden van het gebied, waaronder de rust en de aanwezige dieren, verloren zouden gaan.

Een pas op de plaats

Op basis van het aantal en de inhoud van de reacties is besloten om een pas op de plaats te maken. De conceptvisie had onvoldoende oog voor de bestaande waarden van het gebied en was onvoldoende samen met de omgeving uitgewerkt, en dat zagen we terug in de reacties. Daarom hebben we ervoor gekozen om een werkgroep te vormen van bewoners, betrokkenen én ambtenaren om gezamenlijk een nieuwe visie voor het gebied te maken.

Zienswijzen en buurtonderzoek

Alle reacties (zogenaamde ‘zienswijzen’) die we op de conceptvisie hebben ontvangen hebben we geanalyseerd en verwerkt tot een rapportage. Deze rapportage hebben we gebruikt als input voor het traject met de werkgroep. Daarnaast hebben we een buurtonderzoek uit laten voeren. Aan bewoners van Zuilen en Overvecht zijn vragen gesteld over groenbeleving in de buurt, in hoeverre mensen Natuurgebied Zuilen al kennen en weten te vinden, wat op dit moment wordt gewaardeerd in het gebied en welke behoeften mensen hebben voor het toekomstige Natuurgebied Zuilen. Ook deze input is meegenomen.

Werkgroep

De werkgroep werd zo samengesteld dat verschillende belanghebbenden en doelgroepen vertegenwoordigd waren. De werkgroep bestond uit een vaste groep van 14 bewoners en betrokkenen en 5 ambtenaren. Daarnaast werden voor specifieke onderwerpen beleidsadviseurs van de gemeente, betrokkenen uit de omgeving en externe experts en belangenvertegenwoordigers uitgenodigd (voor een totaaloverzicht: zie de participatierapportage). Deze groep is met elkaar de contouren van het startdocument gaan maken.

Werkgroepavond

Opdracht

De opdracht aan de werkgroep was om gezamenlijk een nieuwe visie uit te werken voor de toekomst van het gebied. De ambities moeten een plek krijgen in het gebied, maar we willen ook de huidige waarden in het gebied behouden en waar mogelijk versterken. Dat vraagt dus om een balans tussen de twee: huidige waarden en ambities. De leidende vraag was dan ook steeds: hoe kunnen we de ontwikkelambities en huidige waarden van Natuurgebied Zuilen zo goed mogelijk samenbrengen? Alle werkgroepleden (bewoners én ambtenaren) is gevraagd deze vragen met een open houding te benaderen: alle ambities verdienen een eerlijke kans, maar niet alles is mogelijk en wenselijk. Er moeten keuzes gemaakt worden, mits deze goed uitlegbaar zijn.

Aanpak werkgroep

In een aantal thematische bijeenkomsten zijn alle ambities uit de opdracht afzonderlijk onderzocht: wat is er mogelijk en wenselijk in het gebied, en wat zijn de huidige waarden? Hierbij heeft de werkgroep gebruik gemaakt van de rapportage van reacties op de eerste visie en het buurtonderzoek, aangevuld met input van beleidsadviseurs van de gemeente en externe experts. Na het in vier avonden onderzoeken van de huidige waarden en ambities vonden daarna een aantal zogenaamde ‘integratiesessies’ plaats: welke ontwikkelambities gaan goed samen met de pijlers van het gebied? Hier heeft de werkgroep geprobeerd om te komen tot één gemeenschappelijk voorstel.

‘Natuurgebied Zuilen voor iedereen toegankelijk! Design for all!’

Taco Nijhof (beleidsmedewerker Stg. Stedelijk Overleg Lichamelijk Gehandicapten Utrecht (SOLGU))

Over veel thema’s heeft de werkgroep consensus bereikt. Over een paar onderwerpen lukte dit niet. Over deze onderwerpen is de werkgroep in gesprek gegaan met wethouder Linda Voortman. Daarnaast heeft de wethouder met een aantal werkgroepleden nog een wandeling in het gebied gemaakt. Hierna is over de openstaande discussiepunten een bestuurlijke afweging gemaakt. Wethouder Voortman heeft in april namens het college de werkgroep nog eens meegenomen in de bestuurlijke afwegingen en aan hen de argumentatie toegelicht.

Dit intensieve participatietraject heeft geresulteerd in dit startdocument. In het participatieverslag dat als bijlage bij dit startdocument is toegevoegd, is uitgebreid te lezen hoe het participatietraject is verlopen en over welke punten de werkgroep wel en geen consensus heeft bereikt.

Bijeenkomst 6 december 2023

B Toekomstbeeld en aanpak

1. Huidige situatie

Natuurgebied Zuilen kent een rijk verleden. Slot Zuylen is een rijksmonument. Haar bossen en weilanden hebben een lange geschiedenis die teruggaan tot in de 11e eeuw. Aan de overzijde van de Franciscusdreef ligt Fort aan de Klop. Het fort is onderdeel van de in de 18e eeuw aangelegde Nieuwe Hollandse Waterlinie, inmiddels Unesco Werelderfgoed.

> Bewonersplatform Overvecht: 'Je moet het idee krijgen dat je in een gebied bent met natuur en cultuurhistorie, het gebied "Belle van Zuylen"'
>
> Ad Tourné (Bewonersplatform Overvecht)

Landgoederen langs de Vecht [in groen] en Forten in de Waterlinie [in blauw]

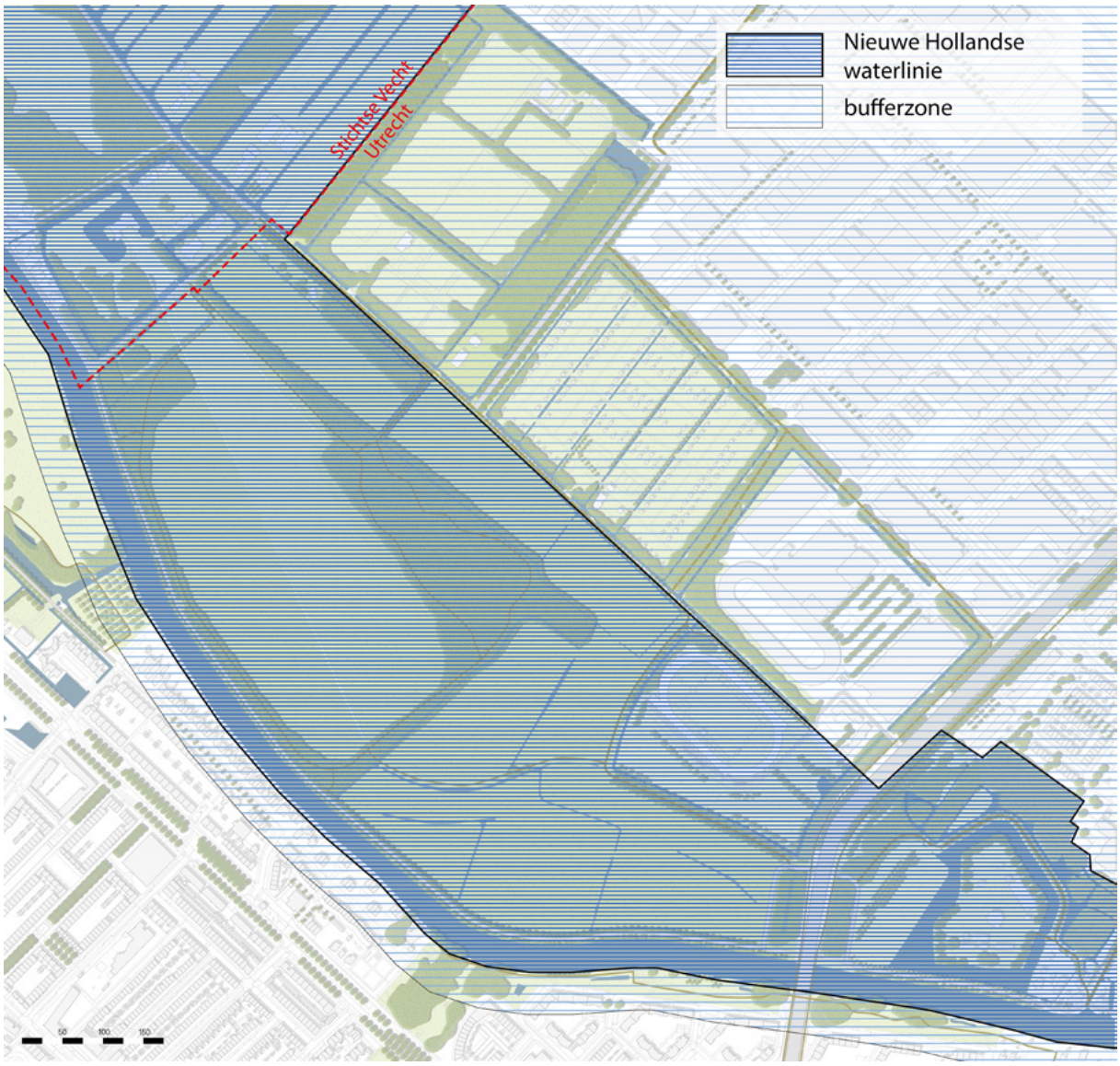

Begrenzing Nieuwe Hollandse Waterlinie

Afbeelding: zicht over de Vecht naar het noorden, met Oud Zuilen rechts achter de bomen, ±1750

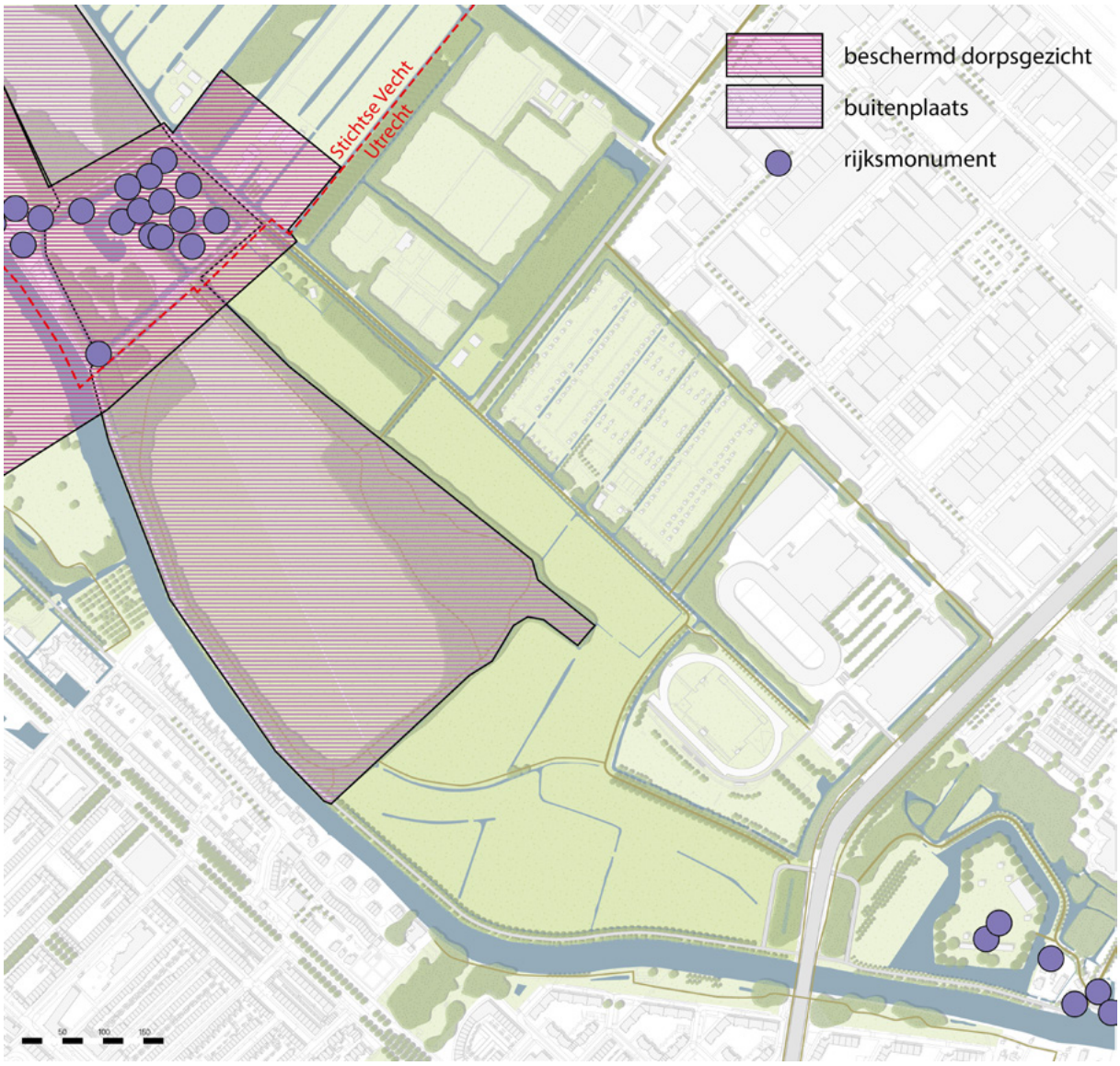

Begrenzing Rijskmonument Slot Zuylen

Naast het bos (circa 15 hectare) zijn de gronden in agrarisch gebruik (circa 28 hectare) als weiland voor begrazing door vee en als hooiland. De weilanden worden door de gemeente aan een boer verpacht. Het agrarische gebruik gaat terug tot de 9e eeuw en is hiermee een bepalend onderdeel van de cultuurhistorie. De onregelmatige blokverkaveling, kenmerkend voor het gebied, stamt eveneens uit die tijd. Op de weilanden zijn kieviten, ooievaars en hazen te vinden. In de bossen vinden we verschillende vleermuissoorten en diverse stinsen. De percelen langs de 2e Polderweg, het parkbos en het deel van de Vecht dat langs het gebied loopt zijn onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland.

> “Het hele Natuurgebied Zuilen is het resultaat van een eeuwenlange cultuurhistorie.”
>
> Kees Rampart (adviseur erfgoed bij de gemeente Utrecht)

Delen van Natuurgebied Zuilen die vallen onder Natuurnetwerk Nederland en Groene Contour

Door deze bijzondere landschappelijke kwaliteiten is het gebied bij bezoekers en omwonenden erg geliefd. Mensen voelen zich ermee verbonden. Het gebied speelt ook een rol op sportief en recreatief vlak. Mensen komen er om te wandelen of te hardlopen. Of om te genieten van het landschap, het erfgoed of de natuur en de rust. Het gebied trekt vooral mensen uit Oud-Zuilen en Zuilen. Bewoners uit Overvecht weten het gebied minder goed te vinden.

De weilanden zijn niet openbaar toegankelijk. Rond de Hoge Akker, het perceel grenzend aan het slot, is wel een rondwandeling te maken. Ook in het bos kan gewandeld worden. Door de ruimtelijke opzet van het gebied zijn er op veel plekken lange zichtlijnen en is er op veel plekken weids uitzicht, wat bijdraagt aan het gevoel van openheid. Het beheer en onderhoud in het gebied verdienen aandacht, evenals het tegengaan van overlast en vervuiling.

Kaart huidige situatie

Pad tussen de weilanden door

Ooievaars in Natuurgebied Zuilen

Huidige waarden

Nu al wordt Natuurgebied Zuilen door bezoekers en omwonenden zeer gewaardeerd. Een aantal waarden komt in zowel de zienswijzen, het buurtonderzoek als in de werkgroepen vaak terug. Landbouw, natuur en cultuurhistorie komen er samen. Mensen genieten van de natuurlijke schoonheid van het gebied, met bomen, weilanden en de aanwezigheid van water. Ook de aanwezigheid van dieren, zoals vogels, ooievaars, koeien, hazen en vleermuizen wordt gewaardeerd.

Huidige waarden zijn ook rust en stilte. Het gevoel dat je echt even uit de stad bent en van de natuur kan genieten. Velen waarderen het feit dat het gebied nog relatief ongerept en niet ‘aangeharkt’ is.

Koeien in de wei in Natuurgebied Zuilen

2. Ontwikkelingen

Utrecht groeit

Utrecht groeit snel. We kiezen ervoor nieuwe woningen in de bestaande stad te bouwen, om het platteland om de stad heen te beschermen. Het is daarbij een uitdaging om ook genoeg aangename en groene plekken in de stad te maken, om elkaar te ontmoeten, te sporten en te recreëren en om de stad aan klimaatverandering aan te passen. Daarom investeert Utrecht in het groen. Zowel in kwaliteit als in kwantiteit.

Schaalniveaus groen

We willen de gezondheidsverschillen van de Utrechters verkleinen. Buiten zijn, in de natuur, is goed voor de gezondheid. Om gezonde mobiliteit te bevorderen is het de bedoeling dat alle voorzieningen dichtbij huis te vinden zijn. Bijvoorbeeld ter ontspanning of verkoeling op hete dagen.

Daarom willen we meer mensen de kans geven, en ook uitnodigen, om van Natuurgebied Zuilen te genieten. In het bijzonder bewoners uit Overvecht: het gebied ‘voelt’ voor Overvecht ver weg, maar dat is het niet: het is een plek met een uniek aanbod van rust, stilte, natuur en cultuurgeschiedenis op steenworp afstand. Dat unieke aanbod willen we dichterbij Overvecht brengen: van Natuurgebied Zuilen naar Natuurgebied Zuilen-Overvecht!

Je komt er om elkaar te ontmoeten, op een bankje van het uitzicht te genieten, te wandelen of te sporten. Op deze manier draagt het gebied bij aan gezond stedelijk leven voor iedereen. In een groeiende stad is het behouden van plekken met rust en stilte belangrijk voor een gezonde leefomgeving. Natuurgebied Zuilen is zo’n plek.

Biodiversiteitscrisis

Tegelijkertijd neemt wereldwijd de biodiversiteit af. Steeds meer inheemse planten- en diersoorten sterven in een hoog tempo uit. Dit komt door het verdwijnen van natuurgebieden, vervuiling, vermesting, verzuring, verdroging, versnippering en klimaatverandering.

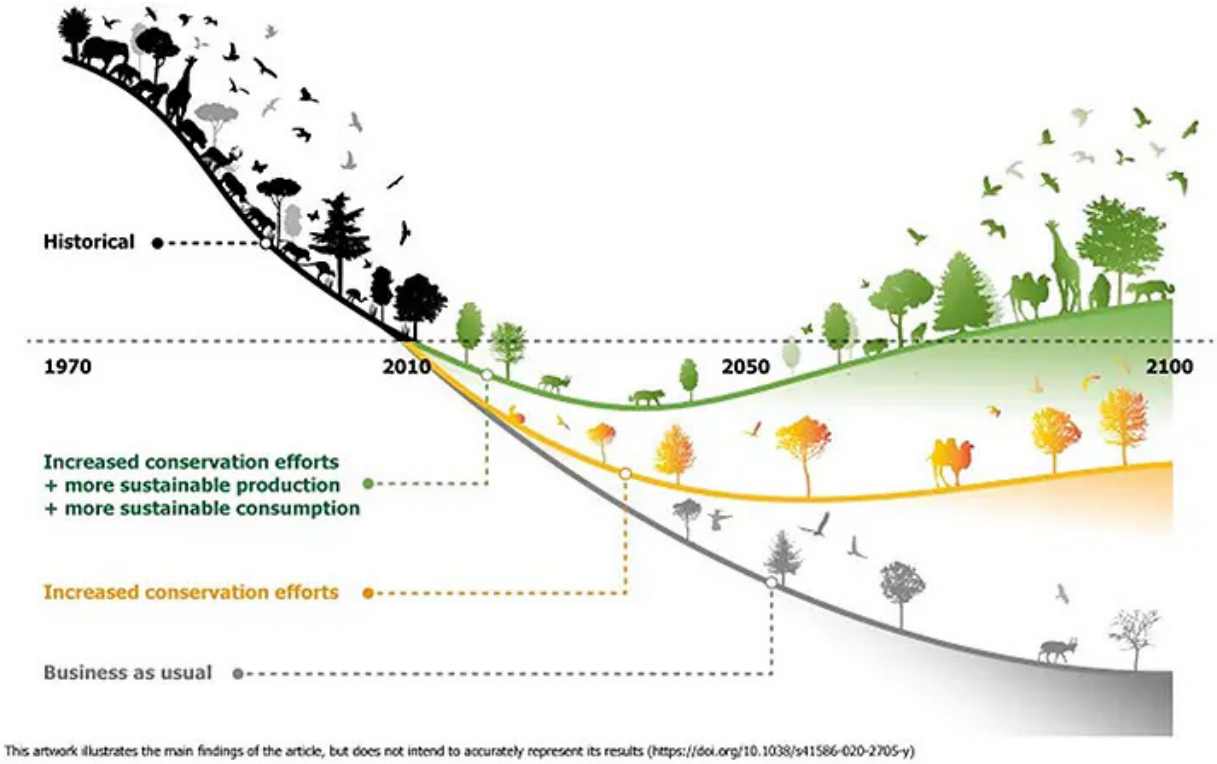

Verlies van biodiversiteit

Utrecht heeft de ambitie om een groene en natuurinclusieve stad te zijn. Een stad waar prioriteit wordt gegeven aan behoud en bescherming van biodiversiteit. Natuurgebied Zuilen heeft een grote potentie om mensen dichter bij de natuur te brengen en de biodiversiteit te ontwikkelen.

Hoewel er verschillende diersoorten te vinden zijn, en mensen het gebied ervaren als een natuurgebied, is de bijdrage van de weilanden aan de biodiversiteit gering. Natuurgebied Zuilen is eigendom van de gemeente en daarmee hebben we een unieke verantwoordelijkheid en mogelijkheid om het gebied in te zetten voor onze ambities op het gebied van klimaat, gezond stedelijk leven en biodiversiteit. Daarvoor moeten keuzes worden gemaakt ten aanzien van gebruik, beheer, inrichting en toegankelijkheid van het gebied. De kunst is daarbij de huidige waarden te behouden en het gebied toch in de gewenste richting te ontwikkelen.

3. Toekomstbeeld

Ook in de toekomst blijft Natuurgebied Zuilen een oeroud karakteristiek landschap. Landbouw, natuur en cultuurhistorie koesteren we en gaan harmonieus samen. Om het gebied toekomstgericht in te richten, zoeken we naar een nieuwe balans in deze drie-eenheid. We maken keuzes omdat het gebied te klein en te waardevol is om alle ambities een plek te geven. We kijken goed naar het gebied en wat er nu al is.

Doelstelling 1: **Het erfgoed is beter zichtbaar en beleefbaar**

De Vechtdijk en de 2e Polderweg vormen samen met Slot Zuylen en Fort aan de Klop het raamwerk van het gebied. De onregelmatige blokverkaveling langs de Vecht en het agrarische gebruik is onderdeel van de cultuurhistorie en dat koesteren we. We brengen het erfgoed weer voor het voetlicht door oude elementen te herstellen. Bijvoorbeeld oude zichtlijnen, het jaagpad langs de Vecht en de historische boomgaard. De historische boomgaard is momenteel in gebruik als paardenwei. We onderzoeken nog of het herstel van de boomgaard samen kan gaan met het behoud van paarden in het gebied, en zo ja op welke manier. We maken de oude steenoven langs de Vecht weer zichtbaar en versterken de relatie van het Slot met haar omgeving. Het cultuurhistorische landschap is de basis voor het toekomstige gebied. Door verloren gegane cultuurhistorische elementen te herstellen, brengen we de historie van het gebied beter voor het voetlicht. Het vertelt het verhaal van het gebied. Bij een bezoek aan het gebied is het rijke verleden één van de hoogtepunten.

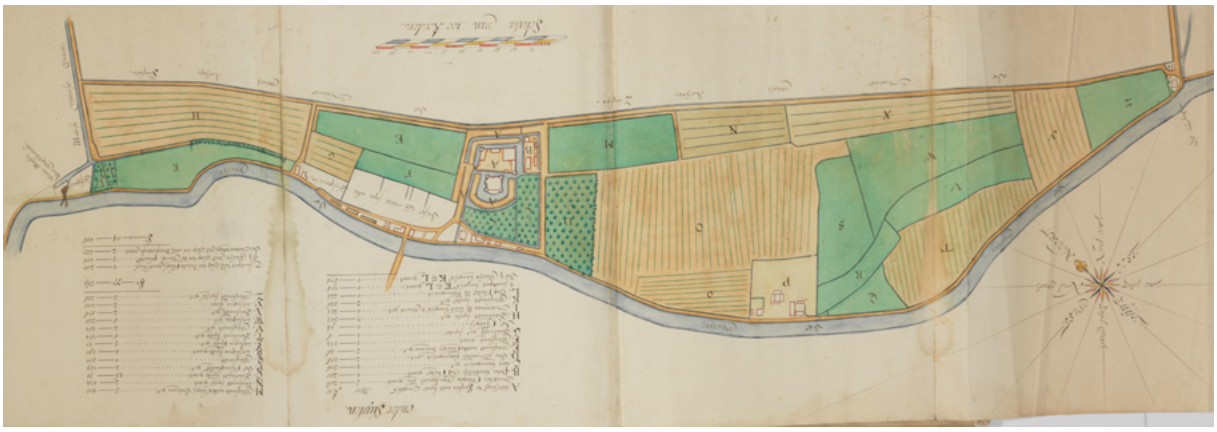

Het zuidoostelijke landschap op de kaart in Kaartboek uit 1650. Links Slot Zuylen, middenonder de Zuilense steenoven en uiterst rechts herberg De Klop aan de Klopvaart.

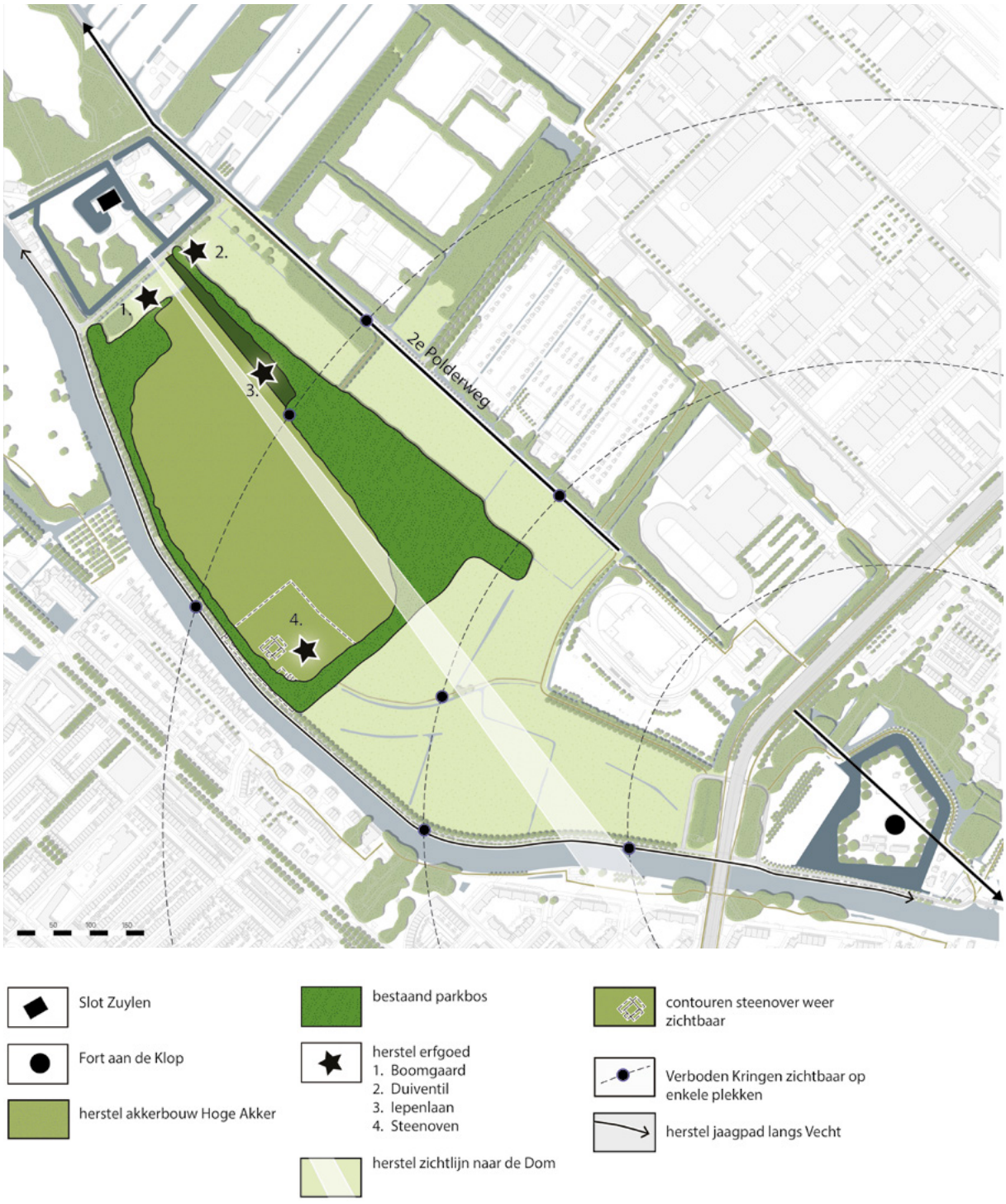

Maatregelen erfgoed

Herstel van de historische boomgaard bij het Slot

Maatregelen erfgoed

- We herstellen:
  - De zichtlijn naar de Dom
  - Het jaagpad langs de Vecht
  - De historische duiventil
  - De historische boomgaard
- We maken de voormalige steenoven beleefbaar
- We maken de Verboden Kringen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zichtbaar door in het gebied verwijzingen naar de verboden kringen te maken
- We realiseren een uitbreiding van de historische rondwandeling naar de omgeving via het Manitobabos en herstellen de slingerbeek
- We herstellen de boszone aan de Hoge Akker langs de (voormalige) iepenlaan
- We streven naar een terugkeer van de akkerbouwkundige functie op de Hoge Akker
- We plaatsen informatiepanelen met historische informatie

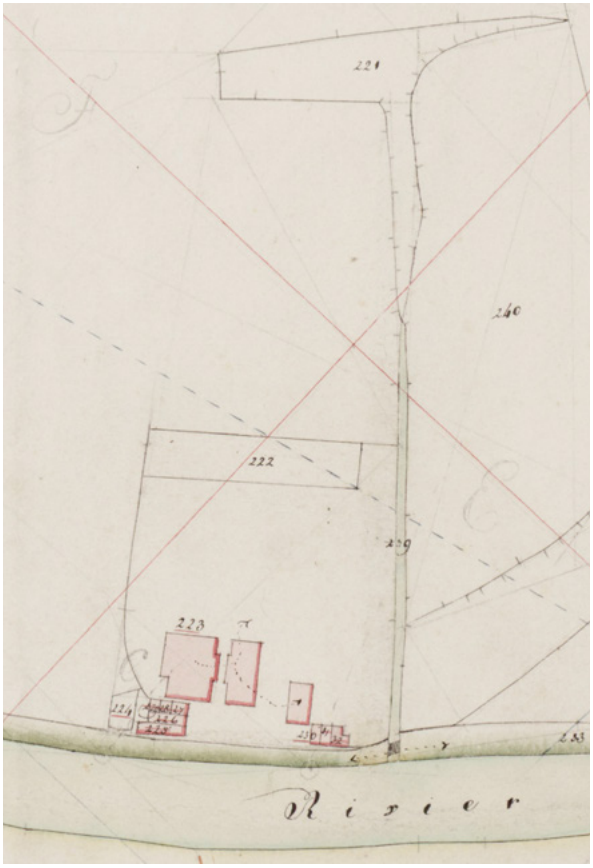

Kaart met voormalige steenoven langs de Vecht

Doelstelling 2: **Veel meer ruimte voor de natuur**

De natuur krijgt in het gehele gebied een impuls. Natuurinclusief wordt de standaard voor het toekomstige (agrarische) gebruik en beheer. Het totale areaal grond in primair agrarisch gebruik wordt verkleind om te voldoen aan de ambities zoals vastgelegd in de beleidsdoelstellingen van het Natuurnetwerk Nederland. Sinds 2014 zijn de provincies verantwoordelijk voor natuurbeleid en de verdere ontwikkeling en beheer van het NNN. De provincie verwacht dat gemeenten de ontwikkeling en bescherming regelen en toetst hierop – zo ook in Natuurgebied Zuilen. Een deel van het gebied ligt in dit netwerk. Daar is gekozen om natuurontwikkeling de ruimte te geven. Deze percelen worden door ander beheer en kleinschalige inrichtingsmaatregelen omgevormd naar (deels) toegankelijke en beleefbare natuur. Daarnaast kiezen we op een perceel dat niet in het Natuurnetwerk Nederland ligt, maar waar wel een hoge natuurpotentie is geconstateerd, ook voor maximale natuurontwikkeling met vergelijkbare beheer- en inrichtingsmaatregelen. Daar staat tegenover dat we op de Hoge Akker - een perceel dat binnen de zogenaamde Groene Contour valt (dit is gebied waar eens wens ligt om op termijn ook bij het Natuurnetwerk Nederland te worden gevoegd) - juist weer kiezen voor natuurinclusieve landbouw als primaire functie. Ook op het zuidoostelijke weideperceel (het zogenaamde ‘kievitsland’) kiezen we voor (natuurinclusieve) landbouw. Natuurinclusieve landbouw betekent onder andere: meer biodiverse gewassen, minder bemesting en minder beweiding.

> “Maak bodem en water sturend!”
>
> Arda van Helsdingen (Waardenburg Ecology)

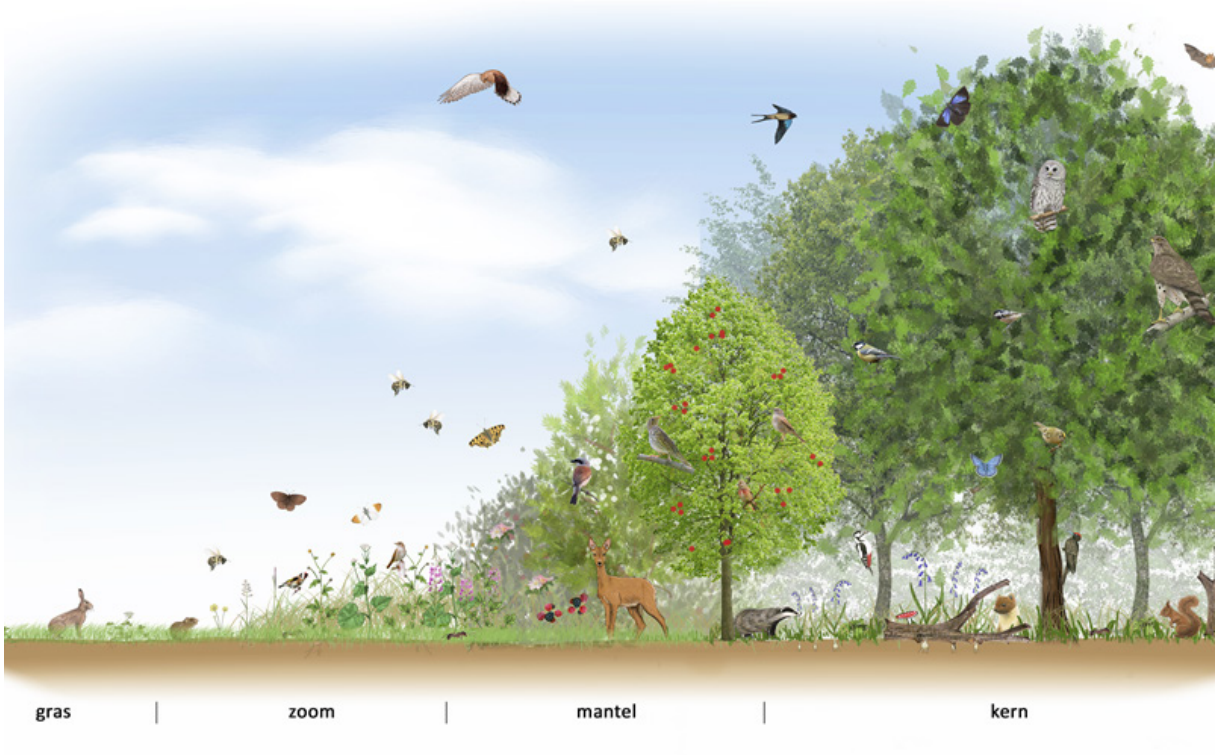

Zachte overgangen met verschillende gradienten

Kruidenrijk grasland

Bodem en water zijn hierbij sturend. De bodem is het fundament van alles wat groeit en bloeit. We planten en zaaien wat logisch is. We verbeteren het watersysteem in het gebied. Dit wordt robuuster en natuurlijker. We verbeteren de doorstroming en de waterberging. Een hoger en meer natuurlijk waterpeil in een deel van het gebied komt de natuur, maar ook de koeien en weidevogels in de weilanden ten goede.

Om de rust voor dieren en planten te behouden, werken we met een zonering. De natuur, stilte en rust behouden we in de kern van het gebied. Hier verandert niet veel. Ingrepen en het aanleggen van plekken voor de mens gebeuren aan de randen van de agrarische percelen.

We herstellen de watergangen en leggen natuurvriendelijke oevers aan. We koesteren contrasten, en overgangen verzachten we. Er ontstaat in het gebied een diverser palet aan biotopen en we bieden zo nieuwe plant- en diersoorten de gelegenheid zich in het gebied te vestigen.

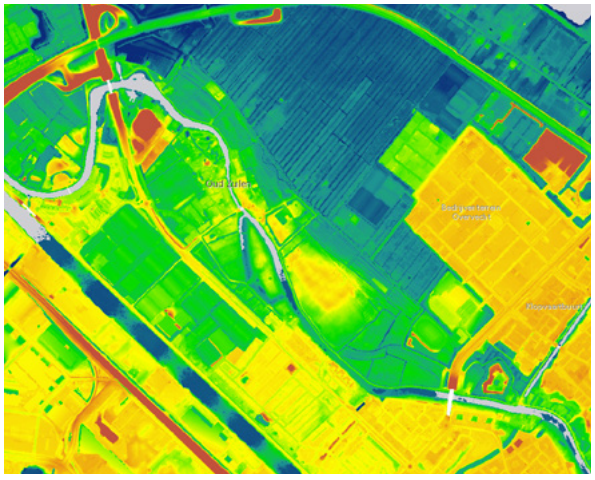

Kleine hoogteverschillen in het gebied

Bodemkaart van het gebied

> “De ontwikkeling van kruidenrijk grasland is zeer aantrekkelijk voor vlinders, wilde bijen, hommels en andere insecten”
>
> Arda van Helsdingen (Waardenburg Ecology)

Om een sterk en robuust ecologisch netwerk te krijgen, verbinden we het gebied met andere groengebieden. Bijvoorbeeld via de Vecht of via verbindingen over bedrijventerrein Nieuw Overvecht.

Natuurgebied Zuilen in een robuust en verbonden ecologisch netwerk

Hagen en voedselhagen begeleiden de mens

Kruiden- en faunarijk grasland

Natuurvriendelijke oever

> "Door meer geleidelijke overgangen te realiseren, bij voorbeeld tussen bos en grasland, krijgt de biodiversiteit een impuls"
>
> Arda van Helsdingen (Waardenburg Ecology)

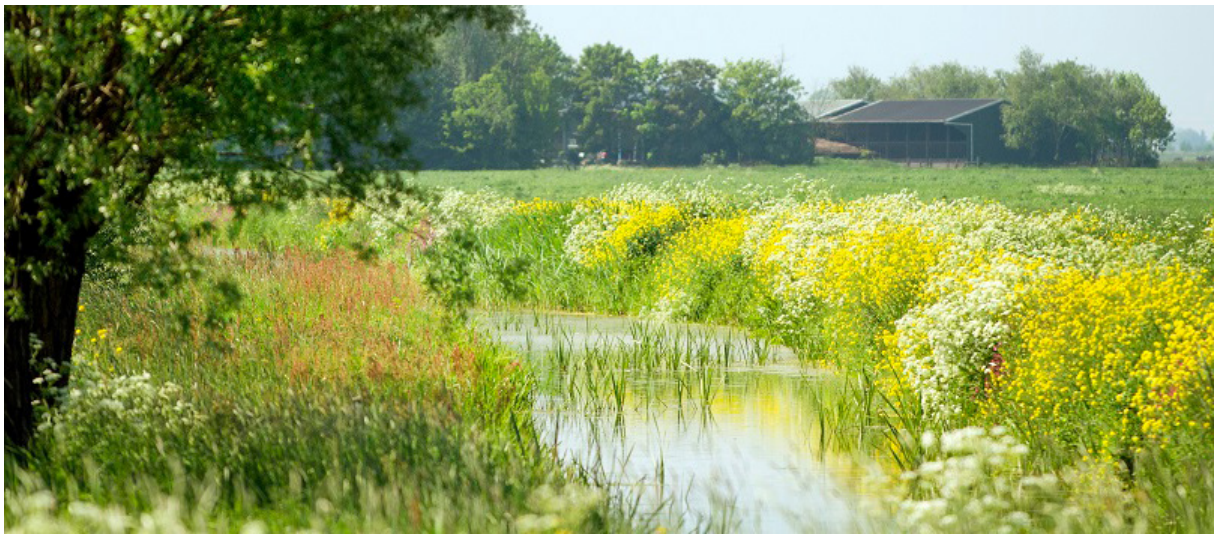

Natuurvriendelijke oever

Maatregelen natuur

- Op de percelen die aangemerkt zijn als Natuurnetwerk Nederland zetten we maximaal in op het realiseren van nieuwe natuur
- Op het perceel waar hoge natuurpotentie is zetten we ook maximaal in op het realiseren van nieuwe natuur
- We herstellen en verbreden watergangen en realiseren minstens 5 km natuurvriendelijke oevers in het gebied
- We realiseren minstens 5 km voedselhagen in het gebied
- Het watersysteem wordt natuurlijker en robuuster: onder andere door het realiseren van een gescheiden waterpeil in het gebied
- We creëren meer groene verbindingen naar de omgeving
- We versterken de natuurwaarden in het parkbos
- We benutten kansen voor natuurontwikkeling in het Manitobabos
- Al het agrarisch gebruik wordt natuurinclusief
- Met kleinschalige inrichtingselementen zoals heggen, plas-dras-zones, takkenrillen, voedselhagen (bramen, kastanjes, beukennootjes, hazelnoten) of een plukbos maken we het gebied afwisselender en versterken we de biodiversiteit

> “Bij Wij.land werken we aan landschapsherstel en hanteren we als filosofie dat activiteiten in het landschap verdeeld zijn over drie zones: de natuurlijke zone, de gecombineerde zone en de economische zone. Wij.land vindt dat natuurinclusieve landbouw de balans is tussen de beheerder van het land en het landschap zelf.”
>
> Frederik Hengeveld (coördinator Netwerk & Regio bij Wij.land)

Doelstelling 3: **Landbouw is nog steeds aanwezig en natuurinclusief**

In het gebied is al eeuwenlang agrarisch gebruik. De landbouw, onderdeel van de cultuurhistorie, behouden en koesteren we. Het is verbonden aan het verleden en draagt bij aan de identiteit en de beleving van Natuurgebied Zuilen. Voorwaarde is wel dat het agrarische gebruik natuurinclusief wordt. Natuurinclusieve landbouw versterkt ook de twee andere pijlers van het gebied: het versterkt de cultuurhistorie (bijvoorbeeld door het terugbrengen van historische gewassen zoals graan op de Hoge Akker) en het versterkt de natuurwaarden in het gebied.

Natuurinclusieve kruidenrijke weide met begrazing

Deze manier van landbouw betekent dat er meer kruiden en bloemen tussen het graan of het gras worden geplant (zogenaamd ‘bloemrijk grasland’). Ook betekent het minder beweiding en minder bemesting. Voor de definitie van wat natuurinclusieve landbouw is gebruikt de gemeente de definitie van de WUR (Wageningen Universiteit en research):

Natuurinclusieve landbouw is een vorm van duurzame landbouw die uitgaat van een veerkrachtig voedsel- èn ecosysteem. Deze maakt optimaal gebruik van de natuurlijke omgeving (het ‘natuurlijk kapitaal’) en integreert die in de bedrijfsvoering. Daarnaast draagt natuurinclusieve landbouw actief bij aan de kwaliteit van diezelfde natuurlijke omgeving. Natuurinclusieve landbouw produceert voedsel binnen de grenzen van natuur, milieu en leefomgeving, en heeft een positief effect op de biodiversiteit.

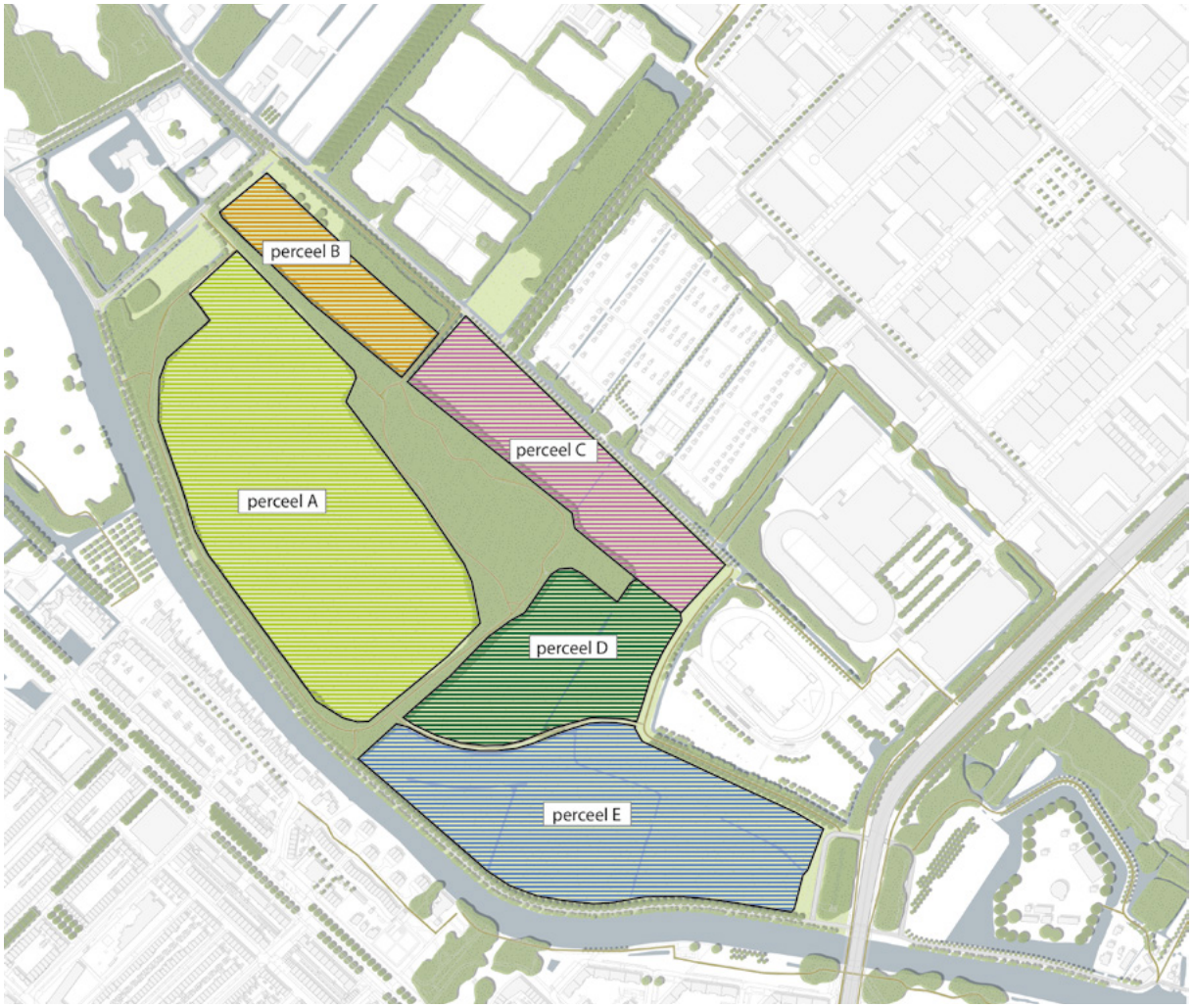

Percelen huidige verpachting

Biodiverse graanakker

Proef met graanteelt Hoge Akker

Belangrijk aandachtspunt hierbij is dat extensivering meer grondgebruik vergt, terwijl er in het gebied zelf minder grond voor primair landbouwkundig gebruik beschikbaar komt. Om de boer te behouden voor het gebied vraagt dit om aanpassingen: aanpassingen in het bedrijfsmodel van de boer en nieuwe afspraken tussen de boer en de gemeente als grondeigenaar.

> “Landschapsbeheer begint bij de bodem om een holistische kringloop voor elkaar te krijgen.”
>
> Frederik Hengeveld (coördinator Netwerk & Regio bij Wij.land)

Melktap bij de boer

Gebruik percelen in de toekomst

Maatregelen natuurinclusieve landbouw

- Op de Hoge Akker wordt natuurinclusieve landbouw de primaire functie: hier streven we naar graanteelt (bij voorkeur voor de verwerking in een lokale voedselketen). Wanneer graanteelt hier niet succesvol blijkt, wordt ook dit perceel ontwikkeld tot botanisch grasland
- Op het Kievietsland wordt natuurinclusieve landbouw ook de primaire functie: hier behouden we het gebruik als weideperceel, maar ontwikkeld tot botanisch grasland
- Op een deel van de percelen waar natuurontwikkeling op één komt, blijft nabeweiding mogelijk
- We realiseren circa 2 km voedselhagen in het gebied

Doelstelling 4: **meer mogelijkheden om te wandelen, te sporten en te spelen**

In de toekomst is er niet alleen plek voor (bestaande en) nieuwe plant- en diersoorten. We willen ook meer mensen de kans geven om van het gebied te genieten. Maar wel in balans met de huidige waarden. Er zijn interessante combinaties mogelijk tussen agrarisch gebruik, natuur en recreatie. Denk aan klompenpaden of een blotevoetenpad voor kinderen. Het accent ligt op natuurbeleving.

> "Natuurgebied Zuilen kan een gebied zijn waar kinderen in Overvecht écht de natuur kunnen ervaren. Even de wijk uit, en spelen en ontdekken in het groen. Het is belangrijk dat er voor de kinderen dan iets te beleven is en dat het gebied goed te bereiken is, anders komen ze hier niet naartoe. Hoe mooi zou het zijn als schoolklassen hier van de boer kunnen leren over de natuur en zijn werk op het land? Dan heeft dit gebied echt toegevoegde waarde voor de bewoners van Overvecht."
>
> Mohamed Elkarouni (Wijkambassadeur Overvecht)

Natuurgebied Zuilen is een plek waar kinderen in contact kunnen komen met de natuur

Klompenpad

Klompenpad

Schouwpad

Om de gezondheid te bevorderen kunnen mensen er wandelen of hardlopen. Daarom breiden we de mogelijkheden tot het maken van groene ommetjes uit. We zorgen ook voor betere verbindingen met de omgeving. We zorgen voor veilige en uitnodigende routes. We vergroten de toegankelijkheid en de openbaarheid van het gebied door nieuwe paden aan te leggen. Twee percelen langs de 2e Polderweg maken we toegankelijk door een pad over het perceel uit te maaien. We hebben extra aandacht voor mensen met een beperking die het gebied willen bezoeken.

> “Wij willen graag de juiste recreant op de juiste plek.”
>
> Anna Zuidmeer (adviseur gezonde leefomgeving bij gemeente Utrecht)

Entree

Kinderen spelen in het parkbos

Voor kinderen is Natuurgebied Zuilen één grote speelplek

Sporten in de natuur

Plek langs de Vecht om aan te meren met de kano

Sporten in de natuur

We zorgen dat ook mindervalide bezoekers terecht kunnen

Om mensen uit te nodigen te sporten en bewegen in de natuur voegen we sport- en beweegelementen toe aan de zijde van het bedrijventerrein. Zo faciliteren we meer intensieve sport- en beweegactiviteiten aan de randen van het gebied. Verder betrekken we de Vecht bij het gebied door ook faciliteiten voor watersport, zoals suppen en kanoën toe te voegen. Bijvoorbeeld met behulp van aanlegsteigers.

Voor kinderen nodigt het gehele gebied uit tot spelen. Het is een kans hen in contact te laten komen met de natuur. Bij nieuwe entreezones (zoals bij de Manitobadreef) is ruimte voor natuurlijke sport- en speelmogelijkheden. Het bos is nu, en in de toekomst, één grote natuurlijke speel- en ontdekplek. Kinderen kunnen met schepnetjes waterdieren vangen of ontdekken. Vanuit Overvecht en Zuilen kan gemakkelijk een bezoek gebracht worden aan de boerderij. We vergroten de bekendheid en vindbaarheid en we versterken de identiteit van het gebied.

Maatregelen sport, spelen, bewegen

Maatregelen wandelen, sporten en spelen

- We realiseren een uitbreiding van de historische rondwandeling naar de omgeving via het Manitobabos
- We realiseren meer wandel- en hardlooppaden in het gebied langs de perceelgrenzen (circa 5,5 km)
- We creëren aan de randen van het gebied 5 entreezones waar enkele voorzieningen en kleinschalig verblijf geclusterd zijn
- Op enkele percelen waar de natuurontwikkeling op één komt leggen we gemaaide paden door het bloemrijk grasland aan
- We realiseren nieuwe wandelpaden langs de Vecht (jaagpad), de 2e Polderweg, en ten zuiden van de atletiekbaan
- We realiseren een nieuwe sportzone langs de Manitobadreef met natuurlijke sport- en speelmogelijkheden
- We versterken de verbinding tussen het gebied en de omliggende sportcomplexen zoals de atletiekbaan en de tennisvereniging

> “Een mooi gebied dat kan bijdragen aan een actieve leefstijl en het welzijn van bewoners in de aangrenzende wijken. De meerwaarde van bewegen en sporten in een groene omgeving kan hier worden ervaren.”
>
> Marieke van Keulen (sportclubadviseur Overvecht bij SportUtrecht)

Nieuwe en bestaande paden in Natuurgebied Zuilen

Doelstelling 5: **een uitgekiende zonering**

Rust in het gebied is een kernwaarde. Deze willen we behouden omdat in een groeiende stad ook ademruimte en rustige plekken nodig zijn. Voor zowel mens, plant en dier. Door middel van een uitgekiende zonering zorgen we dat de rustige plekken in het gebied behouden blijven. In de kern van het gebied zijn de ingrepen vooral op natuurontwikkeling gericht. De ingrepen om meer ruimte voor de mens te maken beperken zich tot de aanleg van wandelpaden met her en der een bankje. Op een enkel gemaaid pad over een perceel na volgen deze paden de historische kavelstructuur.

Mensen komen tot rust in Natuurgebied Zuilen

Aan de randen van het gebied verbeteren we de entrees. Hier zijn enkele voorzieningen te vinden. Bijvoorbeeld om je fiets te parkeren of je e-bike op te laden, of om even te zitten om uit te rusten van een wandeling of te picknicken. Ook kun je hier bijvoorbeeld ontspannen op een kleedje in het gras. Er komen sport-, speel- of beweegvoorzieningen en informatieborden. De nieuwe entreezones komen bij J. M. de Muinck Keizerbrug, bij de Manitobadreef, bij de Slotlaan en bij de voormalige steenoven. Met de entrees en paden ontstaat een stevig raamwerk voor het toekomstig gebruik.

> "Straks wordt het daar te druk of te aangeharkt, net zoals Amelisweerd, nou dat hoeft niet hoor!"
>
> Buurtonderzoek Social Collective

Maatregelen zonering

- We richten op vijf plekken de entreezones in als uitnodigende toegangsplek en pleisterplaats, te weten:
  - Fransiscusdreef / Muinck Keizerbrug (Entreezone "Gemaal De Klop")
  - Vechtdijk (Entreezone "De Steenplaats")
  - Slotlaan (Entreezone "De Duiventil")
  - Manitobadreef (Entreezone "Het Slingerbos")
  - Frans Henrichspad / 2e Polderweg (Entreezone "De Wilgenhof")
- In het gebied voegen we op logische en uitnodigende plekken bankjes toe
- We sturen niet op een evenementenverbod voor het gebied: zo blijven kleinschalige evenementen die qua aard en omvang passen in het gebied mogelijk

Op plekken met fraai uitzicht komen enkele bankjes

Gemaaide baan gras als pad

Doelstelling 6: **Beter toegankelijk, beter bereikbaar en beter vindbaar**

In en om het gebied staan voetganger en fietser op één. In het gebied kiezen we vooral voor de voetganger: de fietser kan om het gebied heen. Goede, veilige en aantrekkelijke routes dragen bij aan het gebruik van het gebied. Bijzondere aandacht verdient de toegankelijkheid voor mensen met een beperking: dat vertaalt zich voor het natuurgebied in ten minste één ommetje dat geschikt is voor een bezoeker met een rollator, rolstoel of scootmobiel en ten minste één ommetje dat geschikt is voor een bezoeker met een visuele beperking. Bij alle nieuwe voorzieningen (banken, picknickbanken, enzovoorts) kiezen we voor ontwerpen die ook geschikt zijn voor mensen met een beperking. En ten slotte is op een afstand van maximaal 500 meter een parkeerplaats voor mensen met een beperking aanwezig.

Fransiscusdreef

Vechtdijk

Manitobadreef

Parkeerplaats Slotlaan

Het gebied moet beter bereikbaar worden gemaakt voor fietsers en voetgangers. Van nieuwe, groene routes profiteren planten en dieren, maar ook de mens kan het gebied op deze manier beter vinden en bereiken.

> ‘De bereikbaarheid van het gebied op de fiets en de mogelijkheid om er fietsen veilig te stallen verdienen verbetering, zodat het gebied ook binnen bereik komt van mensen die op méér dan loopafstand wonen.‘
>
> Peter van Bekkum (voorzitter Fietsersbond afdeling Utrecht)

Richting Nieuw Overvecht en Overvecht liggen kansen om via het bedrijventerrein uitnodigende routes te maken. Bijvoorbeeld via de Floridadreef. We zorgen voor duidelijke, veilige en uitnodigende routes en goede oversteken voor fietsers en voetgangers richting het gebied. De bereikbaarheid en vindbaarheid via het OV verbeteren we door de haltes beter te positioneren. De barrièrewerking van de Franciscusdreef moet sterk worden verminderd. De Franciscusdreef moet een prettige, groene stadsstraat worden met veilige oversteken op logische plekken. Bijvoorbeeld tussen Fort aan de Klop en Natuurgebied Zuilen. We creëren een nieuwe fietsers- en voetgangersoversteek over de Fransiscusdreef en onderzoeken of de dreef te versmallen is (zoals de J.M. de Muinck Keizerlaan), bijvoorbeeld al vanaf de Mississippidreef. We onderzoeken of de westelijke afrit van de Franciscusdreef te verwijderen is door bijvoorbeeld bij de oostelijke afrit een volledige aansluiting te maken. De onderdoorgang van de J.M. de Muinck Keizerbrug verbeteren we en maken we aantrekkelijker en uitnodigender.

2e Polderweg

Trekpont om de bereikbaarheid uit Zuilen te verbeteren

> “Het pad tegenover de tuinen is nu te smal. Als er een auto aankomt dan kun je geen kant op, behalve de afgrond in.”
>
> Buurtonderzoek Social Collective

De Vechtdijk maken we (in overleg met gemeente Stichtse Vecht) autovrij of zo autoluw mogelijk. We onderzoeken de ontsluiting van de tennisvereniging LTC Vechtlust en Tuinvereniging Ons Genot, met als doel de 2e Polderweg zoveel mogelijk autovrij te maken, zodat fietsers en voetgangers meer ruimte krijgen.

De parkeerplaats aan de Slotlaan verdwijnt: wel creëren we hier én bij de nieuwe entreezone aan de Manitobadreef parkeergelegenheid voor bezoekers met een beperking.

We willen Natuurgebied Zuilen beter met Zuilen verbinden: in Zuilen is weinig groen te vinden, daarom is dit belangrijk. De meningen over op welke manier deze verbinding verbetert kan en moet worden zijn echter verdeeld. De ambitie om met een nieuwe oeververbinding de wijk Zuilen beter met Natuurgebied Zuilen te verbinden bestaat nog steeds. Echter, om een goede beslissing hierover te kunnen nemen laten we eerst een haalbaarheidsonderzoek uitvoeren naar een aantal opties om de verbinding te verbeteren:

Bereikbaarheid vanaf de Vecht verbeteren

Zandpad autovrij/autoluw

een brug of een pont over de Vecht maken deel uit van dit onderzoek, maar ook het verbeteren van de bestaande verbinding over de J. M. de Muinck Keizerbrug. We toetsen de verschillende opties op bestaande beleidskaders, inpasbaarheid, impact en kosten. Wanneer we de haalbaarheid van deze opties hebben geïnventariseerd, kijken we welke opties in aanmerking komen voor verder onderzoek naar toegevoegde waarde en draagvlak. Pas daarna wordt een definitieve keuze gemaakt. Een eventuele keuze voor een nieuwe oeververbinding – in welke vorm dan ook – zal aan de raad worden voorgelegd.

Tot slot verbeteren we de vindbaarheid, naamsbekendheid en identiteit van het gebied: bekendheid en communicatie dragen bij aan het functioneren van het gebied. We werken aan duidelijke herkenbare en uitnodigende entrees, informatieborden en goede (toeristische) bewegwijzering in de omgeving. Een samenhangende beeldkwaliteit en huisstijl, bewegwijzering en uitnodigend meubilair dragen hieraan bij. Ook de boer kan een rol spelen in deze verbindende functie, bijvoorbeeld door het betrekken van scholen uit de omgeving of het aantrekken van bezoekers met de verkoop van verse melk van de boerderij.

Maatregelen toegankelijkheid, bereikbaarheid, vindbaarheid

- We ‘openen’ het gebied door de realisatie van 5 entreezones
- Aandacht voor bezoekers met een beperking door:
  - Ten minste één ommetje dat geschikt is voor een bezoeker met een rollator, rolstoel of scootmobiel
  - Ten minste één ommetje dat geschikt is voor een bezoeker met een visuele beperking
  - Bij alle nieuwe voorzieningen (banken, picknickbanken, enzovoorts) kiezen we voor ontwerpen geschikt voor mensen met een beperking
  - Op een afstand van maximaal 500 meter is een parkeerplaats voor mensen met een beperking aanwezig.
- We verbeteren de verbinding met Overvecht door:
  - Verbetering oversteek Fransiscusdreef
  - Onderzoeken of de westelijke afrit van de Franciscusdreef te verwijderen is
  - Verbetering onderdoorgang J.M. de Muinck Keizerbrug
  - Realisatie van rondwandeling en entreezone Manitobabos/-dreef
  - Betere inrichting Frans Henrichspad
- We verbeteren de verbinding met Oud-Zuilen door:
  - Aanpassing verkeerssituatie Vechtdijk (minimaal fietsstraat)
  - Herstel jaagpad Vechtdijk
  - Onderzoeken autovrij maken 2e Polderweg
- We onderzoeken de verbetering van de verbinding met Zuilen (door een haalbaarheids-onderzoek naar verschillende manieren om de verbinding over de Vecht te verbeteren)
- We verwijderen de autoparkeerplaats aan de Slotlaan en benutten de vrijgekomen ruimte voor de realisatie van de entreezone
  - We realiseren autoparkeren voor bezoekers met een beperking bij de entreezone Slotlaan, Manitobadreef en Fransiscusdreef / Muinck Keizerbrug
- We realiseren goede bewegwijzering in de omgeving en toeristische informatieborden

Verbeteren onderdoorgang Fransiscusdreef

Bereikbaarheid huidige situatie

Bereikbaarheid toekomstige situatie

4. Gemaakte keuzes

Zoals gezegd kunnen niet alle doelstellingen in gelijke mate in het gebied worden gerealiseerd. Er zijn veel ambities geformuleerd voor een relatief klein gebied. Daarom hebben we keuzes gemaakt: deze keuzes zijn het gevolg van het intensieve participatietraject met de werkgroep. De werkgroep verdient dan ook de waardering voor de positieve invloed die ze heeft gehad op de verbetering van de kwaliteit van het toekomstbeeld.

Natuurgebied Zuilen herbergt al veel kwaliteiten. De bestaande waarden van het gebied benutten we en vergroten we uit. Juist de combinatie van natuur, erfgoed, landbouw, rust en wandelen maakt het gebied bijzonder voor Utrecht: al deze waarden en functies krijgen en behouden in het toekomstbeeld van het gebied een plek. Weliswaar in een andere verhouding dan nu, maar deze waarden blijven allen aanwezig (zichtbaar, beleefbaar en voelbaar) in het gebied.

Een nieuwe balans tussen landbouw en natuur

Het is van belang en noodzakelijk om de natuur en de biodiversiteit in het gebied te versterken. We geven invulling aan de opgaven van het Natuurnetwerk Nederland. Er is echter niet voor gekozen om het gebied af te sluiten en het volledig terug te geven aan de natuur. Het is juist de bedoeling dat de landbouw er kan blijven bestaan én dat de mens er een plek kan vinden om te ontspannen, tot rust te komen of juist om zich in te spannen en te bewegen. Het totale areaal grond in primair agrarisch gebruik wordt verkleind om te voldoen aan de ambities van het Natuurnetwerk Nederland: een deel van het gebied ligt in dit netwerk. Daar kiezen we om natuurontwikkeling de ruimte te geven. Deze percelen worden door ander beheer en kleinschalige inrichtingsmaatregelen omgevormd naar (deels) toegankelijke en beleefbare natuur.

Daar staat tegenover dat we op andere percelen juist weer kiezen voor natuurinclusieve landbouw als primaire functie. We willen de landbouw én de huidige boer behouden voor het gebied. Dit vraagt om aanpassingen: nieuwe afspraken tussen de boer en de gemeente als grondeigenaar en aanpassingen in het bedrijfsmodel van de boer. We ondersteunen de boer met maatwerkafspraken en begeleiding deze verandering, zodat hij behouden blijft voor het gebied en een partner wordt in het realiseren van de natuurdoelen.

Toegankelijk en beleefbaar met respect voor wat er is

Het faciliteren van meer wandelen in het gebied passen we zoveel mogelijk in binnen het cultuurhistorische, landbouwkundige, en natuurlijke gebruik. Paden leggen we zoveel mogelijk langs de randen van de bestaande percelen aan, in een enkel geval ook (geleid) door een stuk nieuwe natuur in het gebied. Zo ondersteunt het faciliteren van meer wandelen juist weer de beleving van de geschiedenis, landbouw en de natuur.

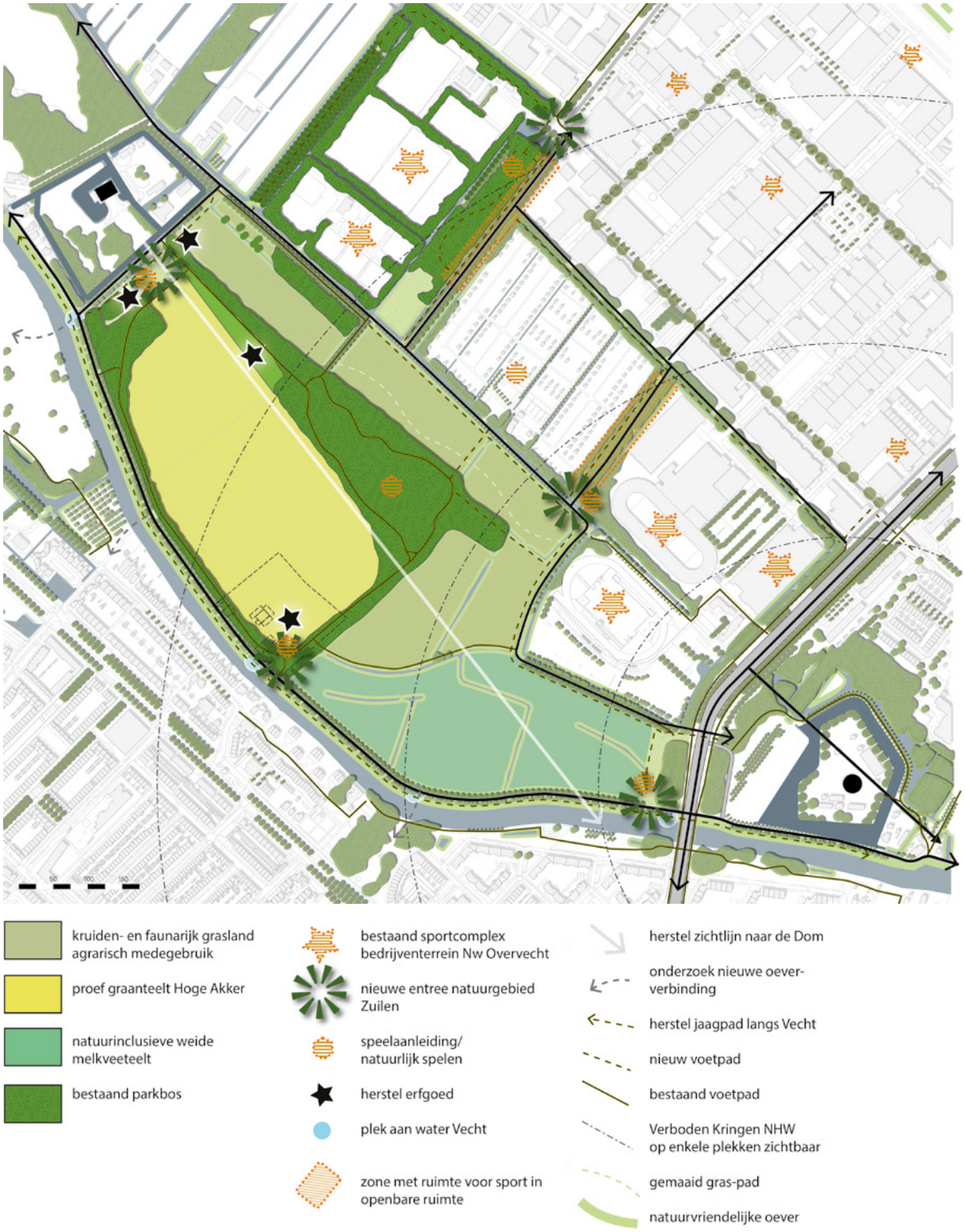

Toekomstbeeld

Dat betekent ook dat we in mindere mate kiezen om verblijven in het gebied te faciliteren. Aan de randen, bij de entreezones, doen we dit wel, maar we leggen bijvoorbeeld geen grote ligweide middenin het gebied aan: dat vinden we niet passen bij het karakter. Ook maken we het gebied niet geschikt voor bijvoorbeeld het organiseren van grootschalige evenementen: ook dat past niet bij het karakter. Door middel van een uitgekiende zonering zorgen we dat de rust in het gebied behouden blijft. In de kern van het gebied zijn de ingrepen vooral op natuurontwikkeling en wandelen gericht: de ingrepen om meer ruimte voor de mens te maken beperken zich tot de aanleg van wandelpaden met her en der een bankje. Aan de randen van het gebied verbeteren we de entrees. Hier zijn voorzieningen te vinden en kun je ontspannen op een kleedje in het gras. Er komen sport-, speel- of beweegvoorzieningen, informatieborden en fietsparkeerplekken.

De juiste balans

De sleutel ligt in de combinatie van cultuurhistorie, natuur, landbouw en recreatief gebruik. Daarbij staan de natuurwaarden en de cultuurhistorische waarden (inclusief het agrarische gebruik) op één. Het recreatieve gebruik voegt zich hiernaar, in de juiste balans, zodat het goede behouden blijft.

Verbeteren verbinding met Zuilen vraagt om meer onderzoek

Het gebied moet beter bereikbaar worden gemaakt voor fietsers en voetgangers. Van nieuwe, groene routes profiteren planten en dieren, maar ook de mens kan het gebied op deze manier beter vinden en bereiken. We willen Natuurgebied Zuilen beter met Zuilen verbinden: in Zuilen is weinig groen te vinden, daarom is dit belangrijk. De meningen over op welke manier deze verbinding verbetert kan en moet worden zijn echter verdeeld. De ambitie om met een nieuwe oeververbinding de wijk Zuilen beter met Natuurgebied Zuilen te verbinden bestaat nog steeds. Echter, om een goede beslissing hierover te kunnen nemen laten we eerst een haalbaarheidsonderzoek uitvoeren naar een aantal opties om de verbinding te verbeteren: een brug of een pont over de Vecht maken deel uit van dit onderzoek, maar ook het verbeteren van de bestaande verbinding over de J. M. de Muinck Keizerbrug. Een eventuele keuze voor een nieuwe oeververbinding – in welke vorm dan ook – zal aan de raad worden voorgelegd.

Belangrijkste verschillen ten opzichte van de eerste conceptvisie

Wat is er veranderd ten opzichte van de conceptvisie Natuurgebied Zuilen uit 2022? Het belangrijkste verschil is dat er meer geredeneerd is vanuit de huidige waarden van het gebied. Dit betekent dat er meer aandacht is voor landbouw, cultuurhistorie en natuur en dat recreatie en evenementen hier een afgeleide van zijn.

De onderstaande maatregelen nemen we in deze versie van het toekomstbeeld niet:

- We leggen geen fietspad aan over de atletiekbaan in het verlengde van de 2e Polderweg. Wel verbeteren we op verschillende andere manieren de verbinding met Overvecht, waaronder de realisatie van een nieuwe oversteek over de Fransiscusdreef;
- We leggen niet zonder meer een nieuwe oeververbinding aan over de Vecht (dit is nu opgenomen als onderzoeksvraag voor het vervolg). Mogelijk komt er wel een nieuwe oeververbinding in enige vorm, of verbeteren we de bestaande verbinding over de J.M. de Muinck Keizerbrug;
- We herstellen de oude Vechtarm niet: op dit perceel blijft (natuurinclusief) agrarisch gebruik dominant. Wel maken we het gebied klimaatadaptiever;
- We creëren geen verblijfsplekken midden in het gebied (zoals bijvoorbeeld een deel van de Hoge Akker tot een picknickweide maken of picknickmeubilair plaatsen op de NNN-percelen). Wel creëren we meer ruimte voor verblijven en ontmoeten bij de entreezones;
- We kiezen op de Hoge Akker niet voor het ontwikkelen van de ambities van de Groene Contour, maar voor de richting van (natuurinclusief) agrarisch gebruik. Hiertegenover staat dat we op een aantal percelen waar hoge natuurpotentie is, juist wél kiezen voor meer natuurontwikkeling.

Een aantal maatregelen die niet in de conceptvisie stonden maar we nu juist wel nemen zijn:

- We leggen een rondwandeling aan door het Manitobabos – dit creëert extra wandelmogelijkheden in het gebied en benut de potentie van het Manitobabos;
- (Natuurinclusieve) landbouw blijft de primaire functie op de Hoge Akker en het kievitland – dit geeft het landbouwkundig gebruik een stevige positie in het toekomstige Natuurgebied Zuilen;
- We leggen veel geleide paden langs de randen van de historische perceelgrenzen aan – dit creëert extra wandelmogelijkheden en vergroot de beleving van toegankelijkheid in het gebied;
- Over een aantal NNN-percelen worden ook gemaaide paden aangelegd – dit geeft een meerwaarde voor natuurbeleving en vergroot de toegankeljikheid.

De vecht bij oud zuilen

C Projectbeheersing

1. Uitvoeringsstrategie

Het karakter van het gebied maakt een zorgvuldige en voorzichtige uitvoering noodzakelijk; met respect voor de omgeving en cultuurhistorie. Het werk kan niet met grote en zware machines worden uitgevoerd. Veel werkzaamheden hebben een directe relatie met de aanwezige en aanliggende flora en fauna (bijvoorbeeld realisatie van natuurvriendelijke oevers en kruidenrijk terrein). Zorgvuldigheid en kwaliteit in de uitvoering gaan boven snelheid. Dit zal kunnen leiden tot een gefaseerde uitvoering in de daartoe geschikte seizoenen. Van sommige maatregelen weten we nu nog niet of en zo ja op welke manier deze gerealiseerd worden (bijvoorbeeld het verbeteren van de verbinding met Zuilen). Bij andere maatregelen willen we juist aansluiten bij andere opgaven (bijvoorbeeld bij het aanpassen van de verkeerssituatie op de Franciscusdreef). Over deze en andere maatregelen zal dus pas later duidelijkheid zijn.

Om tot een zorgvuldige uitvoering te komen volgt na vaststelling van dit startdocument een integraal programma van eisen en functioneel ontwerp (IPvE / FO). In dit programma worden de in dit startdocument voorgestelde maatregelen concreter uitgewerkt. Dan zal ook aandacht zijn voor de fasering van verschillende maatregelen en de wijze van uitvoering zodat het gebied niet of zo weinig mogelijk wordt verstoord.

In de aanloop naar dit startdocument is intensief geparticipeerd. Het participatietraject met de werkgroep waarmee we het startdocument hebben vormgegeven is afgerond. Hoe we input vanuit de omgeving meenemen bij het opstellen van het programma van eisen werken we de komende tijd verder uit.

Belangrijk onderdeel van de maatwerkafspraken met de pachter is een monitoringsplan om zicht te houden op de ontwikkeling van de natuurdoelen op de verschillende percelen. Wanneer blijkt dat de natuurdoelen onvoldoende worden behaald, moet hierop worden bijgestuurd.

Beheer

Beheer van het gebied is een belangrijk thema: in de reacties op de eerste visie werd het (achterstallig) onderhoud en beheer van het gebied door veel bewoners als zorg benoemd. Met de ontwikkeling van het gebied willen we daarom ook het beheer goed op orde krijgen. Met de ontwikkeling van het gebied is de verwachting dat de beheerkosten toenemen. De belangrijkste factoren die bijdragen aan de toename van de beheerkosten zijn:

- De toename van het aantal wandelpaden dat onderhoud nodig heeft
- Het beheer en onderhoud van:
  - Het jaagpad langs de Vecht
  - De natuurvriendelijke oevers
  - Voedselhagen en houtwallen
- Verwacht intensiever gebruik van het gebied zorgt ook voor intensiever gebruik van prullenbakken en meer zwerfvuil: hier moet dus ook intensiever worden beheerd
- Het verzorgen van inspecties, beheer en onderhoud van meubilair bij de entreezones, fietsparkeervoorzieningen en natuurlijke sport- en speelaanleidingen, zodat deze aan de geldende wet- en regelgeving voldoen (Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen)

Als onderdeel van het programma van eisen werken we een financieel sluitend beheerplan voor het gebied uit.

2. Financiën

Plan- en proceskosten

De plan- en proceskosten voor de ontwikkeling van Natuurgebied Zuilen worden gedekt vanuit het programma Groene Leefomgeving en Erfgoed, doelstelling Extra groen (Meerjaren Groen Programma).

Spelen in de natuur

Investeringskosten

De totale investeringskosten voor de in dit startdocument genoemde maatregelen zijn op dit moment geraamd op circa € 4.7 miljoen. De investeringen in het gebied bestaan uit directe bouwkosten (investeringen), risico-opslagen, engineeringskosten en kosten die toe te rekenen zijn aan de investeringen die gemaakt worden, maar in dit stadium nog niet concreet benoemd kunnen worden. In dit stadium zijn er nog veel onzekerheden en onduidelijkheden, die in de volgende fase nader worden uitgewerkt. Deze kostenraming is dan ook nog indicatief.

Dekking

Vanuit het Coalitieakkoord 2022-2026 is € 5 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de ontwikkeling van het gebied. Dit is opgenomen in de Utrechtse Programmabegroting onder Groene Leefomgeving en Erfgoed. De dekking die benodigd is om de in dit plan voorgestelde doelstellingen te realiseren is volgens de huidige investeringsraming voldoende. Gezien de onzekerheden die de investeringsraming in dit stadium kent, is de verhouding geraamde investeringen – dekking veilig te noemen.

Overzicht benodigde investeringen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investering per doelstelling weergegeven:

Financien (in €'000) **Benodigd budget per doelstelling:**	**Bedrag**
Maatregelen erfgoed (doelstelling 1), waaronder: • Zichtbaar maken steenoven • Duiventil • Herstel boomgaard	
Benodigd doelstelling 1	**€ 156**
Maatregelen natuur (doelstelling 2), waaronder: • Uitmijnen en afplaggen perceel • Aanleggen van natuurvriendelijke oevers (circa 2 kilometer) • Realiseren extra grondwaterpeilniveau in deel van gebied • Aanplanten bosplantsoen • Achterstallig onderhoud parkbos	
Benodigd doelstelling 2	**€ 741**
Maatregelen natuurinclusieve landbouw (doelstelling 3), waaronder: • Begeleiding boer • Realiseren van houtwallen en voedselhagen (circa 2 kilometer)	
Benodigd doelstelling 3	**€ 265**
Maatregelen wandelen, sporten, spelen (doelstelling 4), waaronder: • Aanleggen van wandelpaden (circa 5,5 kilometer) • Rondwandeling Manitobadreef rondom het sportpark • Aanleggen houten voetgangersbruggetjes tbv wandelpaden	
Benodigd doelstelling 4	**€ 2.022**
Maatregelen zonering (doelstelling 5), waaronder: • Realisatie van 5 entreezones • Realiseren afmeervoorzieningen voor kano's en bootjes • Bankjes, prullenbakken, picknickbanken, speelaanleidingen	
Benodigd doelstelling 5	**€ 573**

Financien (in €'000) Benodigd budget per doelstelling:	Bedrag
Maatregelen toegankelijk, bereikbaar, vindbaar (doelstelling 6), waaronder: • Aanpassen Vechtdijk • Verbeteren van het jaagpad langs de Vecht • Verbeteren toegankelijkheid van het Frans Henrichspad • Verkleinen barrière Franciscusdreef • Verbeteren onderdoorgang J.M. de Muinck Keizerbrug • Aanpassen op- en afrit Franciscusdreef	
Benodigd doelstelling 6	**€ 962**
Totaal benodigd budget (A)	**€ 4.721**
Reeds in begroting gedekt (B)	**€ 5.000**

Verbeteren verbinding Zuilen

Tot slot wordt nog een aantal varianten voor verbetering van de verbinding tussen het gebied en de wijk Zuilen onderzocht, waaronder een aantal varianten van een nieuwe oeververbinding. In het haalbaarheidsonderzoek naar het verbeteren van de verbinding worden de investeringskosten van verschillende varianten geraamd. Wanneer uit dit onderzoek blijkt dat een nieuwe oeververbinding haalbaar is, en een nieuwe verbinding toegevoegde waarde heeft, zal een eventuele keuze voor een nieuwe verbinding aan de raad worden voorgelegd.

Besparingsopgave Utrecht

De gemeente Utrecht staat net als vele andere gemeentes voor forse financiële vraagstukken. De besluiten die hieruit volgen kunnen effect hebben op de fasering van de activiteiten die we in het kader van dit plan willen uitvoeren. De ambitie en de gestelde doelen blijven dan echter staan.

3. Risico’s

De volgende risico’s kunnen zich bij voordoen in de uitvoering van deze beleidsnota:

Risico	Toelichting	Beheersmaatregelen
Doordat de maatregelen in dit startdocument nog verder moeten worden uitgewerkt, zitten in de kostenraming nog veel onzekerheden, bestaat de kans dat bij de uitwerking van de maatregelen blijkt dat de kosten hoger uitvallen dan de dekking. Dit heeft tot gevolg dat niet alle maatregelen kunnen worden uitgevoerd, of aanvullende dekking moet worden gezocht.	De maatregelen die in dit startdocument zijn opgenomen moeten ervoor zorgen dat de zes doelstellingen uit dit startdocument gerealiseerd worden. Wanneer bepaalde maatregelen niet kunnen worden uitgevoerd betekent dit dat bepaalde doelstellingen niet of minder gehaald zullen worden.	In het uitvoeringsprogramma worden de werkzaamheden preciezer beschreven en begroot. Door slim te kijken naar hoe maatregelen worden uitgevoerd en welke maatregelen het meeste effect hebben op het behalen van de doelen voorkomen we dat de doelstellingen voor het gebied niet of minder gehaald worden.
Doordat de uitvoering van de maatregelen in een gevoelig gebied ligt, waar met de nodige zorgvuldigheid gewerkt moet worden, bestaat de kans dat door de aanwezigheid van verschillende flora en fauna de uitvoering zeer complex is. Dit heeft tot gevolg dat bepaalde maatregelen die we willen nemen om de doelstellingen te bereiken flinke vertraging oplopen.	In Zuilen is weinig groen te vinden. Ook in Overvecht wonen veel inwoners zonder eigen tuin om natuur in de directe omgeving. Daarom is het van belang dat Natuurgebied Zuilen snel ontwikkeld wordt tot toegankelijk groen natuurgebied met meer ruimte om te wandelen dat goed toegankelijk en bereikbaar is. Wanneer de uitvoering van de maatregelen die deze doelstellingen moeten realiseren vertraging oploopt, staat dit de gezonde groei van Utrecht in de weg.	In het uitvoeringsprogramma wordt een planning van de uit te voeren werkzaamheden opgenomen. Hierbij wordt ook al rekening gehouden met gebiedsspecifieke omstandigheden zoals bijvoorbeeld het broedseizoen en andere zaken om rekening mee te houden zodat de uitvoering geen vertraging oploopt.
Doordat het behoud van de landbouwkundige functie van het gebied én het beheer van de natuurpercelen in het toekomstbeeld van dit startdocument zwaar leunt op de rol van één boer, bestaat de kans dat deze boer zich om wat voor reden dan ook terugtrekt uit het gebied. Dit heeft tot gevolg dat we voorziene partner in het behoud van de landbouw én het behalen van de natuurdoelen in het gebied verliezen	In dit startdocument zijn twee belangrijke doelstellingen het creëren van meer ruimte voor de natuur én het behoud van de landbouw in het gebied. Voor landbouw is een boer nodig, en voor de natuur die we creëren een natuurbeheerder. Voor beide activiteiten werken wij graag samen met de huidige boer in het gebied. Wanneer dit risico zich voordoet zullen we op zoek moeten gaan naar een andere pachter om landbouw in het gebied te bedrijven en het natuurbeheer in het gebied op een andere manier moeten organiseren.	We willen de landbouw én de huidige boer behouden voor het gebied en onze natuurdoelen behalen. Daarom investeren we in ondersteuning van de boer in zijn transitie naar natuurinclusieve landbouw in het gebied, werken we aan maatwerkafspraken tussen de gemeente als grondeigenaar en de boer als gebruiker, en ondersteunen we de boer waar mogelijk in de verbreding van zijn bedrijfsvoering. Op deze manier behouden blijft voor het gebied en een partner wordt in het realiseren van de natuurdoelen.

Risico	Toelichting	Beheersmaatregelen
Doordat we een haalbaarheids-onderzoek naar verbetering van de verbinding met Zuilen laten uitvoeren, bestaat de kans dat uit dit onderzoek blijkt dat geen van de voorgestelde opties om de verbinding te verbeteren haalbaar blijkt. Dit heeft tot gevolg dat de doelstelling uit deze startdocument om de verbinding met Zuilen te verbeteren niet gerealiseerd kan worden.	Het gebied moet beter bereikbaar worden gemaakt voor fietsers en voetgangers. Van nieuwe, groene routes profiteren planten en dieren, maar ook de mens kan het gebied op deze manier beter vinden en bereiken. We willen Natuurgebied Zuilen beter met Zuilen verbinden: in Zuilen is weinig groen te vinden, daarom is dit belangrijk.	We hebben in het haalbaarheids-onderzoek zoveel mogelijk opties om de verbinding met Zuilen te verbeteren opgenomen, waaronder naast twee varianten van een brug twee varianten van een pont en het verbeteren van de bestaande verbinding over de Vecht. Hiermee is de kans zo groot mogelijk dat tenminste één van de onderzochte opties haalbaar blijkt.
Doordat er in de aanloop naar dit startdocument veel weer-stand in de omgeving was tegen de ontwikkeling van het gebied, bestaat de kans dat ook nu bewoners kritisch zijn op de plannen van de gemeente, met als gevolg mogelijk opnieuw weerstand	Natuurgebied Zuilen heeft de potentie om biodiversiteit te vergroten en Utrechters dichter bij de natuur te brengen: dit heeft Utrecht nodig en deze potentie willen we benutten. Dat betekent echter dat er dingen veranderen in het gebied, en niet iedereen zal daar blij mee zijn. Ondanks de intensieve participatie en de poging om de ambities en de huidige waarden van het gebied met elkaar in balans te brengen kan weerstand tegen de voorgenomen plannen blijven bestaan	We hebben in een intensief participatietraject samen met een werkgroep van bewoners en betrokkenen de contouren van dit startdocument uitgewerkt. We hebben in het startdocument een balans gezocht tussen de ambities, de huidige waarden van het gebied en de zorgen uit de omgeving. Hier is een plan en zijn doelstellingen uit voortgekomen die in onze ogen recht doen aan zowel de opgaven van de stad als de zorgen en wensen van de omgeving.

De archeologische waardenkaart

4. Voortgang en verantwoording

De volgende stap na vaststelling van dit startdocument is om een integraal programma van eisen te maken. In dit programma worden de in het startdocument voorgestelde maatregelen concreter uitgewerkt. Daar zal ook aandacht zijn voor de fasering van verschillende maatregelen en de wijze van uitvoering zodat het gebied niet of zo weinig mogelijk wordt verstoord.

Als uit het haalbaarheidsonderzoek naar verbetering van de verbinding met Zuilen blijkt dat een nieuwe oeververbinding in de vorm van een brug of pont haalbaar en van toegevoegde waarde is, dan zal een eventuele keuze voor een nieuwe oeververbinding aan de raad worden voorgelegd.

D Bijlagen

Bijlage 1

Participatierapportage

Zie voor deze bijlage het aparte bestand ‘Participatierapportage Natuurgebied Zuilen.

Gemeente Utrecht

Bestuurlijk Opdrachtgever
Linda Voortman

Ambtelijk Opdrachtgevers
Anouk Teuns
Janny Straatsma

Projectmanagement
Floris van Proosdij
Gerben van den Hurk
Laura da Rosa
Simone Ketelaars

Fotografie
Anna Zuidmeer
Drents Landschap
Ferry Streng/Arcadis
Jeff Bevan
Jonkers Hoveniers
Klompenpaden.nl
Korneel Aschman
Landschapsbeheer Groningen/RO Visuals
Louis Bolk Instituut
LTO Noord
Medigran
Natuurlijk Menkveld
Photography Jurjen Drenth/visitarnhem.nl
Provincie Groningen
Provincie Utrecht
Rene Koster/Natuurmonumenten
Staatsbosbeheer/www.boswachtersblog.nl
Studio 56 Fotografie
Wandel.nl
Waternatuurlijk Drents Overijsselse Delta
www.swaddekuier.nl

Grafische realisatie
DDK

Versiedatum
12 november 2024 (inclusief verwerking amendementen)

Bestuurlijke besluitvorming
Vastgesteld door de gemeenteraad op: 26 november 2024

Bij de totstandkoming van deze rapportage is zorgvuldig geprobeerd alle betrokkenen correct te vermelden. Als er toch onterecht namen of bijdragen zijn weggelaten of verkeerd weergegeven, dan verzoeken we u dit bij de gemeente Utrecht te melden, zodat dit in een volgende versie kan worden gecorrigeerd.

Bij overname van teksten uit deze rapportage graag de bron vermelden.

Utrecht.nl

2024-020.DDK